Lietas arhīva Nr. A42-00218-18
ECLI:LV:ADRJJTN:2018:0115.A420138317.1.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Jelgavā 2018.gada 15.janvārī

Administratīvā rajona tiesa
šādā sastāvā: tiesnesis M.Birkmanis,

piedaloties pieteicējam /pers. A/ ar pārstāvi zvērinātu advokāti Rūtu Randari un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Ieslodzījuma vietu pārvaldes pārstāvei Olgai Cvetkovai,

atklātā tiesas sēdē videokonferences režīmā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu par Jelgavas cietuma administrācijas rīcības laika posmā no 2015.gada 14.jūlija līdz 2015.gada 29.jūlijam, no 2015.gada 28.augusta līdz 2015.gada 14.septembrim, no 2015.gada 28.septembra līdz 2015.gada 19.oktobrim, no 2015.gada 4.novembra līdz 2015.gada 16.novembrim, no 2015.gada 2.decembra līdz 2016.gada 11.janvārim, no 2016.gada 19.februāra līdz 2016.gada 14.jūlijam, ievietojot pieteicēju Jelgavas cietuma kamerā Nr./kamera/ cilvēka cieņai neatbilstošos apstākļos – nenodrošinot pietiekamu ventilāciju, nenodrošinot pietiekamu dzīvojamo platību; nenodrošinot pietiekamas ārpus kameras nodarbības; nenodrošinot atbilstošu uzturu; laika posmā no 2015.gada 14.jūlija līdz 2015.gada 29.jūlijam nenodrošinot atbilstošu dušas telpu stāvokli; laika posmā no 2015.gada 14.jūlija līdz 2016.gada 14.jūlijam nenodrošinot atbilstošu veselības aprūpi Jelgavas cietumā un Latvijas Cietumu slimnīcā atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma 28 457,44 *euro* atlīdzinājumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2016.gada 20.jūlijā Ieslodzījuma vietu pārvaldē (turpmāk – pārvalde) saņemts pieteicēja /pers. A/ pārstāves zvērinātas advokātes Rūtas Randares 2016.gada 14.jūlija iesniegums, kurā lūgts atzīt par prettiesisku Jelgavas cietuma administrācijas rīcību – laika posmā no 2015.gada 14.jūlija līdz iesnieguma sagatavošanas brīdim, nenodrošinot pieteicējam, atbilstoši Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 95.pantā un Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 3.pantā noteiktajam, atbilstošus uzturēšanās apstākļus Jelgavas cietumā, nenodrošinot atbilstošu veselības aprūpi Jelgavas cietumā un Latvijas Cietumu slimnīcā, kā arī lūgts atlīdzināt nodarīto morālo kaitējumu 28 457,44 *euro*.

[2] 2016.gada 21.novembrī pārvalde, izskatot pieteicēja iesniegumu, pieņēma lēmumu Nr.1/13-R/2748 (turpmāk – Lēmums): 1) atzīt par prettiesisku Jelgavas cietuma administrācijas rīcību, ievietojot pieteicēju Jelgavas cietuma kamerā Nr./kamera/ laika posmā no 2015.gada 14.jūlija līdz 2015.gada 29.jūlijam, laika posmā no 2015.gada 28.augusta līdz 2015.gada 14.septembrim, laika posmā no 2015.gada 28.septembra līdz 2015.gada 19.oktobrim, laika posmā no 2015.gada 4.novembra līdz 2015.gada 16.novembrim, laika posmā no 2015.gada 2.decembra līdz 2016.gada 11.janvārim, laika posmā no 2016.gada 19.februāra līdz 2016.gada 14.jūlijam, kur nebija nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums; 2) uzdot Jelgavas cietuma administrācijai nekavējoties rakstveidā atvainoties pieteicējam; 3) uzdot Jelgavas cietuma priekšniekam informēt pārvaldi par Lēmuma izpildi; 4) pārējā iesnieguma daļā Jelgavas cietuma administrācijas rīcību atzīt par tiesisku; 5) atteikt pieteicējam izdot administratīvo aktu par nodarītā morālā kaitējuma atlīdzinājumu 28 457,44 *euro*. Lēmumā konstatēts turpmāk norādītais.

[2.1] Pieteicējs strīdus laika posmā atradies Jelgavas cietuma kamerā Nr./kamera/ viens. Kamerā ievietots atbilstoši drošības kritērijiem. Pieteicējam bija iespēja apmeklēt dažādus resocializācijas pasākumus – koncertus un dievkalpojumus, ko organizēja dažādas kristīgās draudzes, kā arī kinoterapijas seansus. Saskaņā ar Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13.panta pirmās daļas 4.punktu pieteicējam bija tiesības veikt ne mazāk kā stundu ilgu ikdienas pastaigu.

Pārvalde iesniegumā minēto, ka pieteicējs ilgstoši atrodoties vieninieslodzījuma kamerā, tiek pakļauts sociālai degradācijai, vērtē kritiski. Turklāt pieteicējs minētajā kamerā bija atradies ar laika pārtraukumiem.

[2.2] Kameras Nr./kamera/ kopējā platība ir 10,1 m^2, kamerai ir viens stiklots logs (izmēri – 0,85 m x 0,90 m) kurš vērsts uz norobežojošo gaiteni. Kameras logs ir brīvi atverams no kameras puses. Kameras logam priekšā ir siets, kas veidots no metāla stieples, acs izmērs 1,5 cm x 1,5 cm un režģis rūts izmērs 10 cm x 25 cm. Norobežojošajā gaitenī pretī kameras logam 1,70 m attālumā (gaiteņa platums) atrodas uz āru vērsts gaiteņa PVC logs, kas stiklots ar caurspīdīgu stiklu (izmēri – 1,57 m x 1,18 m), kuru iespējams atvērt (vēdlodziņa izmēri – 1,57 m x 0,45 m). Norobežojošajā gaitenī ir deviņi logi. Dabīgā gaisa apmaiņa notiek caur kameras logu un norobežojošā gaiteņa logu. Gaiteņa logu vērtnes atver Uzraudzības daļas amatpersona pēc ieslodzīto lūguma. Kamerā ir uzstādīta viena dienasgaismas armatūra ar divām luminiscences lampām (katras jauda – 54 W, kopējā jauda – 108 W). Nakts laikā tiek ieslēgts nakts apgaismojums – 25 W kvēlspuldze. Mākslīgo apgaismojumu ieslēdz un izslēdz Uzraudzības daļas amatpersona no rīta celšanās līdz naktsmiera laikam, ņemot vērā ieslodzīto lūgumu un izvērtējot nepieciešamību.

Neviens normatīvais akts nenoteic konkrētu dabiskā apgaismojuma līmeni ieslodzījuma vietu kamerās, taču tiesu praksē paustas atziņas, ka dabiskā apgaismojuma novērtēšanai kā vienīgais objektīvais kritērijs varētu būt Ministru kabineta 2015.gada 30.jūnija noteikumu Nr.340 „Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 211-15 „Dzīvojamās ēkas'" (turpmāk – noteikumi Nr.340), kuru 40.punkts noteic, ka logu ailu laukumu attiecība pret grīdas laukumu dzīvojamās telpās un virtuves ir vismaz 1:8.

Jelgavas cietuma kameras Nr./kamera/ kopējā platība ir 10,1 m^2. Savukārt kameras loga izmēri ir 0,85 m x 0,90 m, proti, loga platība ir 0,76 m^2. Tādējādi kameras loga platība attiecība pret kameras platību ir aptuveni 1:13,2, kas ir nepietiekami dabiskā apgaismojuma nodrošināšanai, turklāt Jelgavas cietuma korpusa, kurā atrodas kamera Nr./kamera/, plānojuma un konstruktīvā risinājuma dēļ kameras logs ir vērsts nevis tieši uz āru, bet uz

norobežojošo gaiteni, kas vēl vairāk samazina dabiskā apgaismojuma ieplūdi kamerā.

[2.3] Jelgavas cietuma kamerā Nr./kamera/ strīdus laika posmā, kad pieteicējs tajā atradās, darbojās gaisa piespiedu nosūces un pieplūdes mākslīgās ventilācijas sistēma. Ventilācijas lūkas (15 cm x 10 cm) izvietotas virs kameras sanitārā mezgla un kameras loga. Mākslīgās ventilācijas sistēma līdz 2016.gada 31.martam tika darbināta saskaņā ar Jelgavas cietuma priekšnieka 2013.gada 30.janvārī apstiprinātu „Ventilācijas sistēmas darbības grafiku". Saskaņā ar minēto grafiku ventilācijas sistēmas darbības laiks bija katru dienu no plkst.6.00 līdz plkst.22.00, bet pie gaisa temperatūras virs 24°C tā tika darbināta visu diennakti. Saskaņā ar Jelgavas cietuma priekšnieka 2016.gada 1.aprīlī apstiprināto „Ventilācijas sistēmas darbības grafiku" mākslīgās ventilācijas sistēma darbojas visu diennakti.

Pārvalde norāda, ja dabīgā ventilācija nav pieejama, bet mākslīgā ventilācija ir laba, tad secināms, ka kopumā ventilācija bija nodrošināta *(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2014.gada 29.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-0312/2014 12.punktu).*

[2.4] Pieteicējam strīdus laika posmā no 2015.gada 14.jūlija līdz 2016.gada 31.janvārim bija nozīmēta uztura norma Nr.3, bet no 2016.gada 1.februāra līdz 2016.gada 14.jūlijam – uztura norma Nr.1. Jelgavas cietumā gatavā ēdiena kvalitāte tiek kontrolēta saskaņā ar pārvaldes 2011.gada 20.decembra rīkojuma Nr.235 „Par ieslodzīto ēdināšanas organizēšanu" 4.1.1.punktu. Jelgavas cietumā ēdienu kvalitāte un porciju svars tiek kontrolēts katrā ēdienreizē, pirms pagatavotā ēdiena izsniegšanas. Darba dienās to veic Nodrošinājuma un inženiertehniskās daļas virtuves vadītāja, Medicīnas daļas darbinieks un cietuma priekšnieka dežūrējošais palīgs. Brīvdienās gatavā ēdiena kontroli veic cietuma priekšnieka dežūrējošais palīgs, izdarot par to atzīmi „Gatavo ēdienu kontroles žurnālā".

Uztura normu Nr.3 nosaka cietuma Medicīnas daļas amatpersona atbilstoši ieslodzītā veselības stāvoklim.

Gan uztura normai Nr.1, gan uztura normai Nr.3 ēdienkartes ir vienādas, un paredzētā pārtika atšķiras tikai ar olbaltumu un ogļhidrātu daudzuma attiecību. Proti, uztura normā Nr.3 ir pastiprinātas maizes, zivju un gaļas dienas uztura devas, turpretī ir samazināti kartupeļu un putraimu dienas uztura devas. Turklāt dažādos ceturkšņos dienas uztura pārtikas devas sastāvs var mainīties. Piemēram, trešajā ceturksnī pasniedzamie zaļumi, svaigi gurķi un tomāti (jo tie ir lēti un sasniedzami šajā gadalaikā) ceturtajā ceturksnī tiek aizstāti ar marinētiem vai konservētiem gurķiem un tomātiem. Arī skābi kāposti tiek pasniegti biežāk tajos gadalaikos, kad pēc ražas iegūšanas jau ir pagājis laiks, un svaigie dārzeņi kļūst dārgāki, bet to kvalitāte pasliktinās.

Ar nolūku iespēju robežās nodrošināt ieslodzīto ēdienkartes atbilstību gada sezonai un lielāku produktu un no tiem saņemto uzturvielu daudzveidību, ir paredzēta atšķirīga ēdienkarte katram gada ceturksnim un katra ceturkšņa 31.datumam, ceturkšņa datumu ietvaros mainot ēdienus un to kombinācijas tā, lai ēdieni vai to kombinācijas atkārtotos pēc iespējas retāk.

Strīdus laika posmā pieteicējam personīgajā kontā bija pieejami naudas līdzekļi un viņš regulāri iepirkās Jelgavas cietuma veikalā. Strīdus laika posmā pieteicējs iespēju iepirkties cietuma veikalā bija izmantojis 43 reizes, no kuriem 30 pirkumos, saskaņā ar kases čekiem, iegādāti kūpinājumi, marinēti un konservēti produkti, tostarp dažādi cūkgaļas un vista gaļas kūpinājumi, puszāvētas mednieku desiņas, zivju konservi. Jelgavas cietuma administrācija sniedz informāciju, ka veikalā visu gadu var iegādāties svaigus augļus un dārzeņus, piena produktus, medu, riekstus, ievārījumu, žāvētus auļus, saulespuķu un ķirbju sēklas, kā arī vārīto desu. Sagatavotā veikalu cenu lapa tiek izsniegta katru mēnesi vai pēc pieprasījuma, turklāt ir iespēja vērsties ar iesniegumu pie cietuma administrācijas un ar cietuma priekšnieka atļauju iegādāties produktus, kuri nav minēti cenu lapā.

Iepirkties cietuma veikalā ir ieslodzīto tiesības nevis pienākums. Turklāt pieteicējam, iepērkoties veikalā, ir iespēja izvēlēties produktus, kas nekaitē viņa veselībai (produkti, kas nav kūpināti, marinēti, konservēti ar paaugstinātu sāls daudzumu), vai arī lūgt cietuma administrācijas atļauju iegādāties citus produktus, kas nav minēti cenu lapā.

[2.5] Jelgavas cietuma korpusa Nr.4 kameras Nr./kamera/ kopējā platība bija 10,1 m^2, tostarp sanitārā mezgla platība 1,64 m^2, tātad kameras dzīvojamā platība bija 8,46 m^2. Kamera bija paredzēta divu ieslodzīto izvietošanai, bet pieteicējs strīdus laika posmā kamerā Nr./kamera/ atradās viens. Pieteicējam tika nodrošināta 8,46 m^2 liela dzīvojamā platība, kas atbilst normatīvo aktu prasībām.

[2.6] Strīdus laika posmā pieteicējs mazgājies Jelgavas cietuma dzīvojamā korpusa Nr.4 dušu telpās līdz to remonta uzsākšanai, kā arī pēc tam, kad remonts tajās bija pabeigts. Minēto dušas telpu remonta laikā, laika posmā no 2015.gada 1.augusta līdz 2015.gada 16.decembrim, pieteicējs tika vests uz dušām, kas atrodas Jelgavas cietuma 1.korpusā. Jelgavas cietuma korpusa Nr.4 pirmajā stāvā ir izveidotas četras dušu telpas, kuras laika posmā no 2015.gada 14.jūlija līdz 2015.gada 31.jūlijam bija sliktā tehniskā stāvoklī, bet apmierinošā sanitārajā stāvoklī. Dušas telpu griestu stāvoklis pirms remonta bija neapmierinošs, vietām nobiris apmetums. Tomēr griestu tehniskais stāvoklis nebija bīstams cilvēka dzīvībai vai veselībai, jo bīstamā apmetuma daļa bija nodauzīta un griestu apmetuma stāvoklis tika regulāri kontrolēts no Jelgavas cietuma administrācijas puses. Dušas telpu sienu un grīdas stāvoklis bija apmierinošā stāvoklī. Telpas bija sausas, apsildāmas. Dušu priekštelpās bija uzstādīti pakaramie un soli, kurus ieslodzītie varēja izmantot, lai noģērbtos. Katrā mazgāšanās telpā bija uzstādīti četri dušas jaucējkrāni. Pie katras dušas jaucējkrāna uz grīdas bija novietoti koka paliktņi (restes).

Pārvalde piekrīt tiesu praksē paustajām atziņām, ka atrašanās tādās telpās, kuras nav kosmētiski uzlabotas, nevar tikt vērtēta kā cilvēktiesību pārkāpums. Iespējams, ka atrašanās šādās telpās ir nomācoša un nepatīkama, taču to nevar uzskatīt par cilvēka cieņas un goda aizskaršanu, jo, pirmkārt, pieteicējs uz šīm dušas telpām netika vests ar mērķi, lai viņu pazemotu. Otrkārt, uz minētajām dušas telpām mazgāties tika vesti arī citi ieslodzītie, kas liecina par to, ka Jelgavas cietuma administrācija nav mērķtiecīgi darbojusies tieši pret pieteicēja interesēm un pakļāvusi viņu tādiem apstākļiem, kuri, nav atbilstoši cilvēka cieņai un godam vai līdzinās spīdzināšanai. Iesniegumā pieteicējs arī nemin nevienu gadījumu, kad pieteicējs būtu guvis savainojumu vai traumu, apmeklējot minētās dušas telpas pirms remonta. Turklāt uz Jelgavas cietuma korpusa Nr.4 dušas telpām pieteicējs strīdus laika posmā tika vests tikai īsu periodu – no 2015.gada 14.jūlija līdz 2015.gada 1.augustam, pēc tam – līdz 2015.gada 16.decembrim pieteicējs tika vests uz Jelgavas korpusa Nr.1 dušas telpām, kas bija labākā tehniskā stāvoklī.

[2.7] Attiecībā uz pieteicēja iesniegumā minēto, ka 2015.gada 15.maija laboratorisku analīžu rezultāti uzrādīja nopietnu infekciju, pārvalde norāda, ka pieteicējam jau tika sniegta atbilde 2015.gada 14.augusta lēmumā Nr.1/8-?/3033. Pārvalde uzskata, ka nav lietderīgi atkārtoti vērtēt jautājumu un laika posmu, par kuru jau pieņemts lēmums. Pārvalde 2015.gada 14.augusta vēstulē Nr.1/8-?/3033 konstatēja, ka pieteicējs ieslodzījuma vietas veikalā iegādājās lielā daudzumā neveselīgus pārtikas produktus, kas savukārt, arī varēja nelabvēlīgi ietekmēt viņa aknu veselības stāvokli.

Pārvalde konstatēja, ka pieteicējam laika posmā no 2015.gada 14.jūlija līdz 2016.gada 14.jūlijam tika nodrošināta medicīniskā ārstēšana un izmeklēšana Latvijas Cietumu slimnīcā – divas reizes, 28 reizes tika nodrošināta Jelgavas cietuma Medicīnas daļas ārstniecības personu apskates, nodrošināta medicīniskā izmeklēšana ārstniecības iestādēs ārpus ieslodzījuma vietas, kā arī nepieciešamības gadījumos tika nodrošināta medikamentozā ārstēšana.

[2.8] Lēmumā izvērtētā Jelgavas cietuma administrācijas rīcība, izņemot Jelgavas cietuma administrācijas rīcību, nenodrošinot pieteicējam pietiekamu dabisko apgaismojumu kamerā Nr./kamera/ laika posmā no 2015.gada 14.jūlija līdz 2015.gada 29.jūlijam, laika posmā no 2015.gada 28.augusta līdz 2015.gada 14.septembrim, laika posmā no 2015.gada 28.septembra līdz 2015.gada 19.oktobrim, laika posmā no 2015.gada 4.novembra līdz 2015.gada 16.novembrim, laika posmā no 2015.gada 2.decembra līdz 2016.gada 11.janvārim, laika posmā no 2016.gada 19.februāra līdz 2016.gada 14.jūlijam, bija tiesiska un pārvalde nekonstatēja Jelgavas cietuma administrācijas rīcības neatbilstību normatīvo aktu prasībām.

[2.9] Pārvalde konkrētajā gadījumā, izvērtējot Jelgavas cietuma administrācijas faktiskās rīcības būtību, secināja, ka tā neradīja būtisku pieteicēja

tiesību aizskārumu.

Pieteicējam konkrētajā tiesiskajā situācijā saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 96.pantu bija pienākums savu zināšanu un praktisko iespēju robežās darīt visu iespējamo, lai samazinātu savus zaudējumus vai kaitējumu, kā arī darīt iestādei zināmus apstākļus, kurus tai nepieciešams zināt, lai konstatētu attiecīgā publisko tiesību subjekta atbildības pamatu un nodarīto zaudējumu vai kaitējuma apmēru. Ja pieteicējs šo pienākumu nepamatoti nepilda, vēlāk, apstrīdot iestādes lēmumu augstākā iestādē vai pārsūdzot to tiesā, viņš uz attiecīgajiem apstākļiem nevar atsaukties. Ievērojot minēto tiesību normu, pārvalde uzskata, ka pieteicējam bija pienākums nekavējoties, proti, pēc viņa ievietošanas iepriekš norādītajā kamerā informēt Jelgavas cietuma administrāciju vai pārvaldi par uzturēšanas apstākļiem pieteicēja iesniegumā minētajā apjomā. Savukārt pieteicējs, tikai viņam vien zināmu iemeslu dēļ ir gaidījis vienu gadu un septiņus mēnešus, lai informētu pārvaldi par apstākļiem Jelgavas cietuma kamerā Nr./kamera/.

Pārvalde uzskata, ka konkrētajā gadījumā nodarītā kaitējuma adekvāts atlīdzinājums pieteicējam būtu Jelgavas cietuma administrācijas rakstveida atvainošanās, kas sniegtu atbilstīgu gandarījumu pieteicējam, kā arī atturētu Jelgavas cietuma administrāciju no līdzīgu aizskārumu izdarīšanas nākotnē.

[3] Pieteicējs Administratīvajā rajona tiesā iesniedza pieteikumu par Jelgavas cietuma administrācijas faktiskās rīcības, ievietojot pieteicēju Jelgavas cietuma kamerā Nr./kamera/ cilvēka cieņai neatbilstošos apstākļos – nenodrošinot pietiekamu ventilāciju, nenodrošinot pietiekamu dzīvojamo platību; nenodrošinot pietiekamas ārpus kameras nodarbības; nenodrošinot atbilstošu uzturu; nenodrošinot atbilstošu dušas telpu stāvokli; nenodrošinot atbilstošu veselības aprūpi Jelgavas cietumā un Latvijas Cietumu slimnīcā, atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma atlīdzinājumu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minēto.

[3.1] Pieteicējs strīdus periodā, kā arī vairākus gadus iepriekš un joprojām atrodas vienieslodzījuma (pavisam kopā pieteicējs vienieslodzījumā atrodas septīto gadu, t.sk., arī Latvijas Cietumu slimnīcā pieteicējs kamerā atradās viens), un pieteicēja ieskatā minētais veicina pieteicēja sociālu degradāciju.

Pieteicējs vērš uzmanību, ka pārvalde Lēmumā atsaucas uz drošības kritērijiem, bet, kā norādīts Lēmumā, nedaudzajos pasākumos ārpus kameras, pieteicēja kontakti ar citiem ieslodzītajiem, t.sk., notiesātajiem, nav ierobežoti. No minētā rodas pamats uzskatīt, pieteicēja bīstamības pakāpe varētu būt pārspīlēta.

Strīdus periodā pieteicējs 256 (divi simti piecdesmit sešas) dienas atradās Jelgavas cietumā, savukārt no Lēmuma redzams, ka šajā laikā Jelgavas cietumā notika 14 (četrpadsmit) ārpus kameras notiekoši pasākumi, kuru laikā pieteicējam bija iespējama saziņa ar citiem ieslodzītajiem. Minētais, protams, ir vērtējams pozitīvi, un tomēr ir nepietiekami sociālo prasmju nezaudēšanai.

Ņemot vērā minēto, pieteicēja ieskatā ir redzams, ka pieteicējs, ilgstoši atrodoties vienieslodzījumā, pastāvot nelielam skaitam ārpus kameras nodarbībām, ir pakļauts riskam pazaudēt iemaņas saziņai ar citām personām (sabiedrību), kas ne tikai rada pazemojuma sajūta, bet neatbilst cilvēka cieņai. Tādējādi pieteicēja ieskatā ir aizskartas pieteicēja cilvēktiesības.

[3.2] Ņemot vērā dzīvojamā korpusa Nr.4 plānojumu, konstruktīvo risinājumu un to, ka kameras Nr./kamera/ logs ir vērsts nevis tieši uz āru, bet uz norobežojošo gaiteni, kas nenodrošina dabiskā apgaismojuma ieplūdi kamerā, pieteicējs uzskata, ka kamerā netiek nodrošināta arī dabiskā ventilācija – pa kameras logu. Kā redzams no Jelgavas cietuma sniegtās informācijas, tad kamerā esošais logs atrodas faktiski pie kameras un gaiteņa griestiem, virs ventilācijas šahtām, un pretī gaiteņa logā ierīkotajam, atveramajam vēdlogam. Savukārt gaiteņa loga stiklojums (stikla bloki) un tajā esošais atveramais vēdlogs nodrošina gaisa pieplūdi tikai gaitenī, pie nosacījuma, ja logs ir atvērts. Tātad pie šādiem apstākļiem nevar atzīt, ka mākslīgās ventilācijas atslēguma rezultātā kamerā tiktu nodrošināta pietiekama dabiskā ventilācija (būtu iespējama kameras vēdināšana, atverot logu).

Pieteicējs vērš uzmanību, ka Uzraudzības daļas amatpersonas, kuras, kā norādīts Lēmumā, varētu atvērt gaiteņa logu pēc ieslodzītā lūguma, gaitenī neatrodas visu laiku, savukārt citu efektīvu veidu uzrauga izsaukšanai, kā ilgstoša un skaļa klauvēšana pie kameras durvīm, ieslodzīto rīcībā nav.

Līdz 2016.gada 31.martam mākslīgā ventilācija nedarbojās pastāvīgi, proti, naktīs tādas nebija vispār. Līdz ar to pieteicēja norādītais apstāklis – nepietiekama ventilācija kopsakarā ar dabiskā apgaismojuma nepietiekamību kamerā strīdus periodā radīja tādu pieteicēja tiesību ierobežojumu, lai uzskatītu to par būtisku un atzītu Satversmes 95.panta un Konvencijas 3.pantā garantēto tiesību aizskārumu.

[3.3] Lietā nav strīda par to, ka ieslodzīto ēdināšana notiek saskaņā ar Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumos Nr.1022 „Noteikumi par ieslodzīto personu uztura un sadzīves vajadzību materiālā nodrošinājuma normām" (turpmāk – noteikumi Nr.1022) noteikto. Pieteicējs pozitīvi novērtē šajos noteikumos paredzēto ēdināt ieslodzītos trīs reizes dienā ar siltu ēdienu. Tomēr pieteicējs vērš uzmanību tam, ka minētajos Ministru kabineta noteikumos noteiktās uztura normas ir pirms ēdiena pagatavošanas, proti, ņemot vērā kaulus, ādas, mizas un citas cilvēkam neēdamas produktu daļas.

Minētie Ministru kabineta noteikumi paredz ieslodzītajam dienas uztura normu sālim 10 (desmit) grami. Savukārt Veselības ministrijas internēta mājaslapā publicētajos Veselīga uztura ieteikumos pieaugušajiem ieteikts ik dienu nepārsniegt divas reizes mazāku sāls daudzumu jeb 5 (piecus) gramus.

Kā redzams no „Metodiskajiem norādījumiem ieslodzīto ēdināšanas organizēšanai", kas apstiprināti ar Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka 2011.gada 20.decembra rīkojumu Nr.235, piemēram, brokastīs ieslodzītie, kuri saņem dienas devu Nr.1, saņem baltmaizi ar piena tauku un augu tauku maisījumu. Piena tauku un augu tauku maisījums sastāv no piena taukiem, augu taukiem un augu eļļas (dažādiem ražotājiem šo sastāvdaļu proporcijas ir atšķirīgas).

Putraimi, kas nopērkami cietuma veikalā, ir ātri vārāmie, kuru uzturvērtība ir niecīga. Ieslodzītajiem maltītes pagatavošana, apstrādājot to termiski, nav atļauta. Pieteicējam un arī citiem ieslodzītajiem nav atļauts izmantot nazi pārtikas produktu sagatavošanai (sagriešanai, sadalīšanai). Pieteicējam ir zināms, ka dažās ieslodzījuma vietās, piemēram, Olaines cietumā (Latvijas Cietumu slimnīcā), ieslodzījuma vietu amatpersonas īslaicīgi iedod ieslodzītajiem nažus ēdiena sagriešanai. Savukārt Jelgavas cietumā šādas prakses nav, turklāt naža glabāšana un lietošana ir pārkāpums. Tādējādi pieteicējam nav iespējams pagatavot veselīgu maltīti.

Pieteicējs izprot, ka pārvalde nedrīkst savā darbībā pieļaut atkāpes no spēkā esošiem Ministru kabineta noteikumiem Nr.1022, tajā pašā laikā redzams, ka pastāv arī cits uztura zinātnieku viedoklis jautājumā par veselīga uztura izpratni, piemēram, augu tauku – palmu eļļas, kaitīgumu ikdienas uzturā. Tādēļ vērtējot šo apstākli kopsakarā ar citiem apstākļiem, kas raksturo pieteicēja uzturēšanos apstākļus Jelgavas cietumā, pieteicēja ieskatā konstatējams pieteicēja būtisks cilvēktiesību aizskārums.

[3.4] Ja dzīvojamā telpa kamerā ir neliela, tad iespēja uzturēties ārpus kameras ir būtiska, lai secinātu, vai noticis personas tiesību pārkāpums. Stunda dienā pastaigai ir uzskatāma par niecīgu laiku iepretim pārējām 23 stundām diennaktī, kas jāpavada kamerā.

Lēmumā precīzi aprēķināta dzīvojamā platība kamerā, un tā ir mazāka par 9 kvadrātmetriem. Pieteicējs savus argumentus par nepietiekamu platību balsta tajā, ka viņam būtu jānodrošina dzīvojamā platība 9 kvadrātmetri, kā tas ir noteikts Latvijas Sodu izpildes kodeksa 77.panta pirmajā daļā attiecībā uz vienieslodzījuma kamerās izvietotiem notiesātajiem.

Ikvienai personai ir garantēts zināms cilvēktiesību kopums, kuru iespējams ierobežot, piemēram, attiecībā uz ieslodzījumā esošām personām. Un tomēr ne apcietinātie, ne notiesātie netiek sodīti ar ieslodzījuma fiziskiem ierobežojumiem. Tādējādi konstatējams, ka apcietinātie un notiesātie, vērtējot no ieslodzījuma vietā pastāvošajiem fiziskajiem apstākļiem, atrodas būtiski vienādos gadījumos.

Pieteicēja ieskatā Administratīvā procesa likuma 17.panta otrā daļa atļauj lietot analoģijas metodi. Pieteicējs atrodas ieslodzījumā devīto gadu.

Pieteicējs atrodas apcietinātā statusā, kas nozīmē, ka pēdējo astoņu gadu laikā pieteicējs ir ticis pārvietots arī uz citām ieslodzījuma vietām, t.sk., Valsts policijas īslaicīgās aizturēšanas vietām, lai nodrošinātu dalību tiesas sēdēs un arī ārstētos Latvijas Cietumu slimnīca. Arī šajā laikā pieteicējs vienmēr tika izvietots kamerā vienatnē.

Ņemot vērā minēto, pieteicēja stingrā ieskatā pieteicējam ir nodrošināma dzīvojamā telpa 9 (deviņi) kvadrātmetru platībā, kas nozīmē, ka strīdus periodā, vērtējot kopsakara ar pārējiem uzturēšanās apstākļiem, tika pārkāptas pieteicēja cilvēktiesības.

[3.5] Pieteicējs vērš uzmanību, ka dzīvojamā korpusā Nr.4 dušas telpu tehniskais stāvoklis ilgstoši bija neapmierinošs. Pieteicējam ir zināmi trīs gadījumi, kad ieslodzītajiem, atrodoties dušā, ir uzkrituši griestu apmetuma gabali.

Lēmumā norādīts, ka laika posmā no 2015.gada 1.augusta līdz 16.decembrim pieteicējs tika vests mazgāties uz dzīvojamā korpusa Nr.1 dušas telpām. Pieteicējs 2016.gada 29.jūlijā tika pārvests uz Latvijas Cietumu slimnīcu. Ņemot vērā to, ka pārvalde atzīst, ka dušas telpas bija neapmierinošā tehniskā stāvoklī, varētu sagaidīt, ka neviens netiktu vests mazgāties uz dušas telpām dzīvojamā korpusā Nr.4, no 2016.gada 1.augusta līdz 16.decembrim visi ieslodzītie tiktu vesti uz dzīvojamā korpusa Nr.1 dušas telpām (kā to norāda pārvalde attiecībā uz pieteicēju). Tomēr iepriekšējā rindkopā redzams, ka 2015.gada 3.augustā apcietinātais /pers. K/ atradās šajās dušas telpās un guva veselības satricinājumu. Minētais ilustrē Jelgavas cietuma sniegto ziņu ticamību.

Lēmumā atzīta par tiesisku Jelgavas cietuma rīcība, vedot pieteicēju uz dušas telpām dzīvojamā korpusā Nr. 4. Pieteicējam ir zināms, ka līdzīgā lietā pēc apcietinātā /pers. K/ sūdzības par dušas telpu dzīvojamā korpusā Nr. 4 neapmierinošu tehnisko un sanitāro stāvokli pārvalde atzina, ka /pers. K/ netika nodrošināti atbilstoši apstākļi dušas telpas apmeklējuma laikā. Pieteicēja ieskatā konstatējams pieteicēja būtisks cilvēktiesību aizskārums.

[3.6] 2015.gada 15.maijā pieteicējam laboratoriski tika apstiprināta vīrushepatīta C infekcija, turpmāka konsultācija Latvijas Infektoloģijas centrā notika 2016.gada 10.maijā. Ārste /pers. M/ izrakstīja specifiskus medikamentus. Minētos medikamentus, kā redzams no receptēm, atļauts aizvietot, piemēram, izvēloties izmaksu ziņā lētākus. Jelgavas cietums ar 2016.gada 9.jūnija lēmumu atteicās iegādāties izrakstītos medikamentus. Lēmumā pārvalde norāda, ka ārstes /pers. M/ izrakstītie medikamenti ir dārgāki par līdz šim pieteicējam nodrošinātajiem medikamentiem. Pieteicējs, protams, neapstrīd medikamentu cenas, tomēr vērš uzmanību, ka nav runa par medikamentiem ar vienādu efektu. Jelgavas cietumā pieteicējs ilgstoši saņēma bezrecepšu zāles, savukārt ārste /pers. M/ izrakstīja specifiskus recepšu medikamentus.

Kā redzams no Lēmumā iekļautā pieteicējam nozīmēto medikamentu saraksta, pieteicējs saņem bezrecepšu medikamentus simptomu novēršanai, proti, notika simptomu mazināšana, nemeklējot cēloņus. Kad pieteicējam tika konstatēta virushepatita C infekcija, turpmāka diagnozes apstiprināšana nenotika savlaicīgi. Atrodoties Latvijas Cietumu slimnīcā laika posmā no 2015.gada 29.jūlija līdz 28.augustam, pieteicējs nesaņēma hepatologa konsultāciju, arī atkārtotajā stacionāra epizodē (no 2016.gada 11.janvāra līdz 19.februārim) hepatologs pieteicējam nebija pieejams, lai gan medicīniskajā dokumentācijā tika norādīta iespējama diagnoze aknu ciroze (ārstēšana uzsākta netika).

Pieteicējam neapstrīdami ir konstatēti aknu darbības traucējumi. Pieteicējs vērš uzmanību, ka medicīnas māsas /pers. O/ nozīmētie medikamenti – *Paracetamol*, *Ambraksol*, pacientam ar aknu darbības traucējumiem lietojami ievērojot īpašu piesardzību, kas attiecībā uz pieteicēju nenotika.

Ņemot vērā iepriekš minēto, pieteicējs Jelgavas cietumā un Latvijas Cietumu slimnīcā nav saņēmis atbilstošu veselības aprūpi, kas tādējādi rada nepārejošas sāpes un ciešanas.

[3.7] Pieteicēja ieskatā pārvalde ir pareizi izvērtējusi pieteicējam Jelgavas cietumā strīdus periodā nodarīto būtisko cilvēktiesību pārkāpumu – dabiskā apgaismojuma nenodrošināšanu. Tomēr pieteicējs nepiekrīt pārvaldes apsvērumiem, ka par prettiesisko faktisko rīcību atbilstošs morālais kaitējums ir rakstveida atvainošanās.

Ilgstoša atrašanās kamerā, kur dienas gaisma ieplūst tikai ļoti ierobežotā daudzumā (kameras logs, kurš vērsts uz norobežojošo gaiteni, nespēj nodrošināt dienas gaismas ieplūšanu pietiekamā daudzumā, lai, piemēram, varētu lasīt dienas apgaismojumā), ir būtisks pamattiesību ierobežojums. Lasīšana šādos apstākļos ir iespējama, taču, ilgstoša lasīšana neapšaubāmi ir nogurdinoša. Turklāt lasīšanas iespēja nav vienīgais kritērijs – apgaismojuma (it īpaši – dienas apgaismojuma) pietiekamība ir svarīgs faktors cilvēka kopējai labsajūtai. Ieslodzījuma mērķis nav ieslodzītā pakļaušana fiziskai vai psiholoģiskai spīdzināšanai. Savukārt, ja kamerā, kur ieslodzītais atrodas ilgstoši un nepārtraukti, ir nodrošināts tikai visnotaļ vājš mākslīgais apgaismojums, šādi apstākļi tuvojas spīdzinošiem.

Pieteicējs norāda, ka Jelgavas cietuma administrācijas rīcība bija cietsirdīga un pazemojoša, jo pieteicējs ilgstoši bija spiests uzturēties apstākļos, kas neatbilst cilvēka cieņai un pārkāpj pieteicēja cilvēktiesības. Norādītie apstākļi joprojām turpinās, kā arī līdz strīdus periodam šie apstākļi bija tādi paši.

Šī pieteikuma sagatavošanas brīdi pieteicējs joprojām ir izvietots dzīvojamā korpusa Nr.4 kamerā Nr./kamera/. Lēmumā jau norādīts, ka šajā kamerā pieteicējs tika ievietots 2014.gada 27.novembrī. Arī iepriekšējā kamerā Nr./kamera/, kurā iepriekš bija izvietots pieteicējs, esošais logs vērsts uz norobežojošo gaiteni. Par pieteicēja cilvēktiesību aizskārumu laika periodā līdz strīdus periodam Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu nama tiesneses S.Ozolas tiesvedībā atrodas administratīvā lieta Nr.A420308815.

Tātad dabiskais apgaismojums pieteicējam nav pieejams ilgstoši, kā arī pieteicējam sniegtā rakstveida atvainošanās nav atturējusi iestādi no identiska pārkāpuma izdarīšanas nākotnē.

Pieteicējs nesaskata Jelgavas cietuma administrācijas apzinātu nodomu pazemot pieteicēju, turot pieteicēju apcietinājumā šādos apstākļos, turklāt, ņemot vērā to, ka arī citi ieslodzītie ir sūdzējušies par pietiekama dabiskā apgaismojuma nenodrošināšanu, pieteicējs nekonstatē, ka iestāde pret pieteicēju būtu pieļāvusi atšķirīgu attieksmi. Un tomēr pieteicējs vērš uzmanību, ka Konvencijas 3.panta pārkāpums ir iespējams arī bez nodoma pazemot personu, ja apstākļi, kuros tiek turēta persona, ir atzīstami par tādiem, kas paši par sevi rada personai nozīmīgas garīgās ciešanas un cilvēka cieņas pazemojumu.

Pieteicējs nevarēja ietekmēt dabiskā apgaismojuma pietiekamību, lai panāktu sev labvēlīgākus uzturēšanās apstākļus kamerā. Turklāt pieteicējs vērš uzmanību uz iepriekš pieminēto administratīvo lietu Nr.A420308815, kurā līdz ar citiem prasījumiem tiek izvērtētas pieteicēja sūdzības par dabiskā apgaismojuma un dabiskās ventilācijas, pietiekamas mākslīgās ventilācijas, dzīvojamā korpusa Nr.4 dušas telpu tehnisko un sanitāro stāvokli, veselības aprūpes un ēdināšanas nenodrošināšanu. Tādējādi nav pamata runāt par pieteicēja bezdarbību savu aizskarto tiesību aizstāvēšanā.

[3.8] Ilgstoši atrodoties kamerā Nr./kamera/ iepriekš norādītajos apstākļos, nesaņemot atbilstošu uzturu un veselības aprūpi, pieteicējs jūt bezspēcības sajūtu, kas ir spīdzinoša un pazemojoša rīcība. Pieteicēja ieskatā, ilgstoši radot personai pazemojuma un bezspēcības sajūtas, ko šāda rīcība parastā gadījumā cilvēkam izraisa, ir pamats uzskatīt, ka personai ir radīts sevišķi smags morālais kaitējums.

Pieteicēja ieskatā taisnīgs atlīdzinājums ir Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.panta otrajā un trešajā daļā noteiktais maksimālais morālā kaitējuma atlīdzinājums 28 457,44 *euro*.

[4] Pārvalde tiesā iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā pieteicēja pieteikumu uzskata par nepamatotu un noraidāmu, atsaucoties uz Lēmumā norādīto pamatojumu.

[5] Tiesas sēdē pieteicējs prasījumu uzturēja, paskaidrojumos norādot uz pieteikumā ietvertajiem argumentiem.

[6] Pārvaldes pārstāve prasījumu neatzina, balstoties uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumā ietverto pamatojumu.

Motīvu daļa

[7] Noklausoties lietas dalībnieku paskaidrojumus, izvērtējot lietas apstākļus un lietā esošos pierādījumus, tiesa atzīst, ka pieteikums ir nepamatots un noraidāms.

[8] Satversmes 95.pants noteic, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienu nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam. Konvencijas 3.pants noteic, ka nevienu cilvēku nedrīkst spīdzināt vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka no Konvencijas 3.panta valstij izriet pienākums nodrošināt, lai visi ieslodzītie tiktu turēti apstākļos, kas ir savienojami ar cilvēka cieņu, lai soda izpildes veids nepakļautu attiecīgo personu tādas intensitātes grūtībām vai pārbaudījumam, kas pārsniedz neizbēgamo ieslodzījumam piemītošo ciešanu līmeni un lai, ņemot vērā ieslodzījuma praktiskās prasības, ieslodzītā veselība un labklājība tiktu adekvāti nodrošinātas (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2004.gada 2.decembra sprieduma lietā „Farbtuhs pret Latviju" 51.punkts, 2002.gada 15.jūlija sprieduma lietā „Kalašņikovs pret Krieviju" 95.punkts*).

Pamatojoties uz minēto, tiesai jāpārbauda, vai pieteicējs, kamēr viņš atradies Jelgavas cietumā, lietā izskatāmajā periodā, bija pakļauts tādas intensitātes grūtībām un ciešanu līmenim, kas pārsniedz ieslodzījumam neizbēgamo ciešanu līmeni.

[9] Pieteicējs izteicis iebildumus par to, ka, atrodoties Jelgavas cietuma kamerā Nr./kamera/, viņam nav bijusi nodrošināta pietiekama dzīvojamā platība.

Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 1.pants noteic, ka likuma mērķis ir nodrošināt cilvēktiesību un kriminālprocesa interešu samērīgu ievērošanu drošības līdzekļa – apcietinājuma – izpildē. Minētā likuma 2.pants noteic, ka apcietinājuma izpildes pamats ir izmeklēšanas tiesneša lēmums vai tiesas nolēmums par apcietinājuma piemērošanu. No Tiesu informatīvajā sistēmā pieejamajām ziņām tiesa konstatē, ka pieteicējam no 2008.gada 16.aprīļa piemērots drošības līdzeklis – apcietinājums. Tā kā pieteicējs Jelgavas cietumā strīdus periodā atradās apcietinātā statusā, uz viņa ieslodzījumā turēšanas kārtību piemērojamas Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma normu prasības.

Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.panta ceturtā daļa noteic, ka dzīvojamā platība izmeklēšanas cietumā vienam apcietinātajam nedrīkst būt mazāka par trim kvadrātmetriem. Ņemot vērā minēto, ir nepamatots pieteicēja arguments, ka uz pieteicēju nav attiecināms Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.pants, un pieteicējam nodrošināma dzīvojamā platība, kas nav mazāka par Sodu izpildes kodeksa 77.panta pirmajā daļā noteiktajiem 9 m^2.

Eiropas Spīdzināšanas novēršanas komiteja savos ziņojumos vairākkārt ir ieteikusi normatīvā regulējumā paredzēt, ka platības norma cietumos kopmītņu tipa telpās vienam notiesātajam nevar būt mazāka par 4 m^2 *(sk., piemēram, Report to the Latvian Government on the visit to Latvia carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 27 November to 7 December 2007, para 36, http://www.cpt.coe.int/documents/lva/2009-35-inf-eng.htm#_Toc196040 774)*. Komitejas ieteikumi paši par sevi valstij nav juridiski saistoši. Tajā pašā laikā tiek ņemta vērā Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakse, veidojot Konvencijas 3.panta tvērumu, kas gan valstij ir saistošs.

Augstākā tiesa ir norādījusi, lai secinātu, ka pārapdzīvotība pati par sevi ir Eiropas Cilvēktiesību konvencijas pārkāpums, ir jākonstatē platība, kas ir mazāka par 3 m^2 (*sk. Augstākās tiesas 2012.gada 22.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-189/2012 (A42696509) 15.punktu*). Savukārt Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka cietuma kameras platība ir būtisks aspekts, kas jāņem vērā, izvērtējot, vai ieslodzījuma apstākļi ir pazemojoši. Ja uz vienu ieslodzīto ir mazāk nekā 3 m^2, tad, Eiropas Cilvēktiesību tiesas ieskatā, kamera ir uzskatāma par tik pārapdzīvotu, ka tas pats par sevi ir pamats Konvencijas 3.panta pārkāpuma konstatēšanai (*Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2009.gada 22.oktobra sprieduma lietā „Orchowski pret Poliju" 122.punkts; Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2011.gada 20.oktobra sprieduma lietā „Mandic un Jovic pret Slovēniju" 75.punkts*). Šāds standarts paredzēts arī Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.panta ceturtajā daļā.

No lietas materiāliem izriet, ka kameras Nr./kamera/ kopējā platība ir 10,1 m^2, tajā ietverot sanitāro mezglu 1,6 m^2 platībā. Tādējādi kameras Nr./kamera/ dzīvojamā platība ir 8,5 m^2 (*lietas 95.lapa*). Tā kā pieteicējs šajā kamerā strīdus periodā bija izmitināts viens, viņam kā apcietinājumā esošai personai atbilstoši Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.panta ceturtajai daļai tika nodrošināta tiesību normām atbilstoša dzīvojamā platība.

Tiesa noraida kā nepamatotu pieteicēja argumentu par to, ka bija jāvērtē, vai pieļaujama ir tik liela atšķirība, kāda noteikta apcietinājumā esošām un notiesātajām personām attiecībā par minimālo apdzīvojamo platību, jo, gan apcietinātie gan notiesātie, vērtējot no ieslodzījuma vietā pastāvošajiem fiziskajiem apstākļiem, atrodas būtiski vienādos gadījumos. Tiesa norāda, ka minimālās dzīvojamās platības kamerā uz vienu ieslodzīto minimums ir vērtēts Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksē, nešķirojot, vai tās ir notiesātās, vai apcietinātās personas. Šīs tiesas praksē izstrādātās vadlīnijas ir tas atskaites punkts, kas ņemams vērā, lai secinātu, vai tiek būtiski aizskartas ieslodzītās personas cilvēktiesības. Taču tas neliedz valstij izšķirties par lielāku minimālo standartu noteikšanu ieslodzītajiem savos normatīvajos aktos, kā tas ir attiecībā pret notiesātajām personām Sodu izpildes kodeksa 77.panta pirmajā daļā. Līdz ar to nav pamata apcietinātajām personām pēc analoģijas piemērot Sodu izpildes kodeksa nosacījumus. Izskatāmajā gadījumā vērā ņemams arī apstāklis, ka kameras Nr./kamera/ dzīvojamai platībai pietrūka tikai 0,5 m^2, lai tā sasniegtu 9 m^2.

Pamatojoties uz minēto, tiesa noraida pieteicēja argumentu, ka viņam nav tikusi nodrošināta tiesību normām atbilstoša dzīvojamā platība.

[10] Pieteicējs izteicis apgalvojumu, ka ilgstoši atrodoties atsevišķā kamerā, notiek sociālā degradācija. Pieteicējs iesniegumā pārvaldei norāda, ka pozitīvi novērtē ikdienas pastaigas un periodiski notiekošos koncertus un citus ārpus kameras pasākumus, tomēr pieteicēja ieskatā tie ir nepietiekami sociālās degradācijas izslēgšanai. Ilgstošas satikšanās, kas ir pieejamas notiesātajiem ģimenes saišu stiprināšanai, apcietinātajiem nav paredzētas. Ar minēto pieteicējam tiek nodarītas neizdzēšamas morālas ciešanas, kas savukārt atstāj tiešu iespaidu uz pieteicēja veselības stāvokli.

Tādējādi tiesai ir izvērtējams jautājums, vai ir konstatējama pieteicēja sociālā izolācija un vai tā radījusi Konvencijas 3.panta pārkāpumu.

[11] Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā par personu ievietošanu vieninieslodzījuma kamerās atzīts, ka ieslodzījumā (arī apcietinājumā) esošas personas nošķiršana no pārējiem ieslodzītajiem pati par sevi nav uzskatāma par cietsirdīgu apiešanos, un daudzās Konvencijas dalībvalstīs tiek paredzēti stingrāki drošības noteikumi īpaši bīstamām personām (*sk. sprieduma lietā „Öcalan pret Turciju (Nr.2)" 104.punktu, sprieduma lietā „Ramirez Sanchez pret Franciju" 138.punktu*). Tāpat arī aizliegums apcietinātajam sazināties ar citiem apcietinātajiem drošības, disciplināru un aizsardzības pasākumu dēļ pats par sevi neveido cietsirdīgas apiešanās pārkāpumu. Tomēr pilnīga personas nošķiršana kopā ar sociālo izolāciju var sagraut personu un radīt tādu ciešanu pakāpi, ko nevar attaisnot ar drošības vai kādu citu pasākumu īstenošanas nepieciešamību (*sk. 2012.gada 17.aprīļa sprieduma*

lietā „Piechowicz pret Poliju" 164.punktu, iepriekš minētā sprieduma lietā „Öcalan pret Turciju (Nr.2)" 107.punktu, sprieduma lietā „Ramirez Sanchez pret Franciju" 120.punktu).

Brīvības atņemšanas iestādei ir jāņem vērā izmaiņas izolētās personas apstākļos un uzvedībā, kā arī periodiski jāpārvērtē personas attiecīgās izolētības pakāpes nepieciešamība. Jo ilgāk pret personu tiek īstenota sociālā izolācija, jo detalizētākam ir jābūt brīvības atņemšanas iestādes īstenotās izolācijas nepieciešamības pamatojumam (*sk. iepriekš minētā sprieduma lietā „Öcalan pret Turciju (Nr.2)" 105.punktu, sprieduma lietā „Piechowicz pret Poliju" 165.punktu*).

Lai novērtētu, vai valsts veiktie pasākumi personas sociālajai izolācijai nerada Konvencijas 3.panta pārkāpumu, Eiropas Cilvēktiesību tiesa ņem vērā šādus apstākļus:

1) persona un tās lietas īpašie apstākļi;

2) ieslodzījuma fiziskie apstākļi (tostarp kameras plašums un iekārtojums);

3) personas izolācijas raksturs:

– pieeja informācijai;

– saziņas iespējas ar ieslodzījuma vietas amatpersonām;

– saziņas iespējas ar citiem ieslodzītajiem;

– saziņas iespējas ar radiniekiem;

– saziņas iespējas ar aizstāvi un citām personām;

4) personas sociālās izolācijas ilgums (*sk. 2012.gada 17.aprīļa sprieduma lietā „Horych pret Poliju" 93.-103.punktu, iepriekš minētā sprieduma lietā „Öcalan pret Turciju (Nr.2)" 108.-149.punktu, sprieduma lietā „Ramirez Sanchez pret Franciju" 125.- 150.punktu, sprieduma lietā „Piechowicz pret Poliju" 166.–178.punktu*).

[12] Lietā nav strīda, ka pieteicējs laika posmā no 2015.gada 14.jūlija līdz 2016.gada 14.jūlijam ar pārtraukumiem bija izmitināts viens Jelgavas cietuma kamerā Nr./kamera/.

Eiropas Padomes ministru komitejas 2006.gada 11.janvāra Ieteikumu Rec(2006)2 dalībvalstīm par Eiropas cietumu noteikumiem (turpmāk – Eiropas cietumu noteikumi) 17.2.punktā noteikts, ka, veicot ieslodzīto izvietošanu, ņem vērā arī notiekošās kriminālizmeklēšanas, drošības un aizsardzības prasības, kā arī to, ka ikvienam ieslodzītajam ir jānodrošina piemērots ieslodzījuma režīms. Šo noteikumu 18.6.punktā noteikts, ka vairākus ieslodzītos vienā telpā izmitina tikai tad, ja šī telpa ir piemērota tādam mērķim, turklāt tajā izmitina ieslodzītos, kuri spēj saprasties savā starpā. Lai ļautu ieslodzītajiem kopīgi piedalīties organizētajos pasākumos, ir pieļaujamas atkāpes no prasībām par ieslodzīto šķirtu turēšanu atbilstoši 8.punktam, tomēr pa nakti šos ieslodzītos vienmēr nošķir citu no cita, izņemot tos gadījumus, kad ieslodzītie piekrīt kopīgai izvietošanai un cietuma administrācija uzskata, ka tas būtu visu attiecīgo ieslodzīto interesēs (18.9.punkts). Visus ieslodzītos izmitina tādos apstākļos, kuros tiem noteikti vismazāk ierobežojošie drošības pasākumi, kas saderīgi ar risku, ka šie ieslodzītie varētu izbēgt vai nodarīt kaitējumu sev vai citiem (18.10.punkts).

Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 11.pantā ir noteiktas prasības tam, kā izvietojamas apcietinātās personas. Proti, apcietināto un notiesāto, kas izmeklēšanas cietumā ievietots kriminālsodu izpildi reglamentējošos normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos, izmeklēšanas cietumā ievieto slēgtā telpā (kamerā) (panta pirmā daļa). Pēc procesa virzītāja norādījuma vienā kriminālprocesā apcietinātos izvieto atsevišķi (panta trešā daļa). Apcietinātos izvieto atsevišķi no notiesātajiem, izņemot gadījumu, kad notiesātie ievietoti izmeklēšanas cietumā sakarā ar cita noziedzīga nodarījuma izdarīšanu (panta trešā daļa). Ja apcietinātais ir operatīvo darbību veicošas valsts institūcijas nodarbinātais, viņu izvieto atsevišķi no pārējiem apcietinātajiem (panta piektā daļa). Apcietinātos, kuri pirms apcietinājuma nav izcietuši sodu brīvības atņemšanas vietās, izvieto atsevišķi no pārējiem apcietinātajiem. Apcietinātos ievieto kamerās, ievērojot iekšējo drošību, kā arī (pēc iespējas) personiskās īpašības un psiholoģisko saderību (panta sestā daļa).

Ministru kabineta 2007.gada 27.novembra noteikumu Nr.800 „Izmeklēšanas cietuma iekšējās kārtības noteikumi" (turpmāk – noteikumi Nr.800) 22.punktā noteikts, ka apcietinātos izvieto kamerās un pārvieto no vienas kameras uz otru, ievērojot iekšējās drošības noteikumus, izdarīto noziedzīgo nodarījumu, personiskās īpašības un psiholoģisko saderību.

No Tiesu informācijas sistēmā pieejamajām ziņām secināms, ka pieteicējam ir celta apsūdzība par sevišķi smaga noziedzīga nodarījuma izdarīšanu. Pieteicējam piemērots drošības līdzeklis apcietinājums. Atbilstoši Jelgavas cietuma 2016.gada 11.novembra izziņā sniegtajai informācijai (*lietas 97.lapa*), pieteicēja izvietojums noteikts, ņemot vērā faktu, ka pieteicējam ir apcietinātā statuss, atbilstoši Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 11.panta un noteikumu Nr.800 22.punkta prasībām.

2017.gada 19.janvāra izziņā norādīts, ka pieteicējs nav vērsies Jelgavas cietuma Drošības un uzskaites daļā, kā arī nav vērsies pie cietuma priekšnieka ar lūgumu izvietot viņu kopā ar kādu citu apcietināto (*lietas 146.lapa*). Tieši pretēji Jelgavas cietuma Resocializācijas daļas vecākā inspektore psiholoģe /pers. AC/ sniegusi informāciju, ka izskatot jautājumu par apcietināto, kuri atrodas Jelgavas cietumā, izvietošanu vienā kamerā ar citiem apcietinātajiem, lai nodrošinātu saskarsmes iespējas, pieteicējs tika uzaicināts uz pārrunām, lai noskaidrotu viņa vēlmes. Pieteicējs neizteica vēlēšanos atrasties vienā kamerā ar kādu citu apcietināto, bet vēlējās, lai tiktu nodrošināta iespēja kamerā atrasties vienam (*lietas 146., 147.lapa*).

Pamatojoties uz noteikumu Nr.800 34.11.apakšpunktu apcietinātajam ir aizliegts sazināties ar apcietinātajiem, kas izvietoti citās kamerās. Tādējādi pieteicējs uz ārpus kameras pasākumiem – koncerti, dievkalpojumi, tiek izvests kopā ar pārējiem ieslodzītajiem, nodrošinot uzraudzību un ar pasākuma norisi atbildīgo amatpersonu klātbūtni.

No minētā secināms, ka pieteicējs ikdienā bija nošķirts no citiem apcietinātajiem. Taču vienlaikus konstatējams, ka lietā ir pretrunīga informācija par pieteicēja izvietošanas apstākļiem. No Jelgavas cietuma amatpersonu sniegtās informācijas izriet, kas pats pieteicējs izteicis vēlēšanos kamerā uzturēties viens, kas nonāk pretrunā ar pieteicēja vēlāk izteiktajiem iebildumiem. Iebildumus par atrašanos vienieslodzījuma kamerā pieteicējs izteicis tikai pieteikumā tiesai. Šādos apstākļos, ja pieteicējs uzskatīja, ka viņa izvietošana vienieslodzījuma kamerā rada viņam būtisku tiesību aizskārumu, pieteicējam bija tiesības par to nekavējoties paziņot cietuma administrācijai. Tam, ka pieteicējs šādi būtu rīkojies, lietā pierādījumu nav. Šādos apstākļos pieteicēja vēlāk izteiktajiem iebildumiem nav piešķirama ticamība.

[13] Augstākā tiesa jau norādījusi, ka apcietinātā sociālā izolācija, izvietojot personu vienieslodzījuma kamerās, pati par sevi nav uzskatāma par cietsirdīgu apiešanos ar apcietināto. Tomēr, lai noskaidrotu, vai apiešanās raksturs sasniedz minimālo bardzības līmeni, ir vajadzīgs apsvērt un samērot nepieciešamību drošības vai citu apsvērumu dēļ ierobežot pieteicēja saskarsmes iespējas ar citiem ieslodzītajiem, no vienas puses, un sociālās izolācijas saturu un sekas, no otras puses, atbilstoši iepriekš minētajiem kritērijiem (*sk. Augstākās tiesas 2015.gada 9.jūnija lēmuma lietā Nr.SKA-0857-15 (A420394614) 10.punktu*). Tādēļ ir izvērtējams, vai pieteicējam ir bijusi pilnīga sociālā izolācija.

[13.1] Ikdienas saziņa ar citiem ieslodzītajiem pieteicējam faktiski nebija iespējama tādēļ, ka pieteicējs kamerā bija izvietots viens, un saziņa ar ieslodzītajiem no citām kamerām atbilstoši noteikumu Nr.800 34.11.apakšpunktam nav atļauta. No lietas materiāliem neizriet, ka pieteicējam būtu noteikti papildus tikšanās un sazināšanās ierobežojumi. Tādējādi pieteicējs nav absolūti nošķirams no pārējiem ieslodzītajiem. To apliecina arī iepriekš minētā Jelgavas cietuma administrācijas atbilde, kurā norādīts, ka pieteicējam ir iespējams apmeklēt pasākumus, kur pieteicējs var sazināties arī ar citiem

ieslodzītajiem. Tādējādi vispārīgi pieteicējs bija tiesīgs sazināties ar citiem ieslodzītajiem.

Jelgavas cietuma 2016.gada 6.septembra izziņā norādīts (*lietas 59.lapa*), ka pieteicējam bija iespēja apmeklēt dažādus resocializācijas pasākumus – koncertus un dievkalpojumus, ko organizēja dažādas kristīgās draudzes, kā arī kinoterapijas seansus. 2015.gada 21.jūlijā tika organizēts kinoterapijas seanss ar filmas apspriešanu, kuras laikā bija atļauta saziņa ar visiem ieslodzītajiem, kuri piedalījās pasākumā. 2015.gada 8.novembrī notika Svēto Simeana un Annas pareizticīgās draudzes organizēts pasākums, kura laikā arī bija atļauta saziņa ar visiem ieslodzītajiem, kuri piedalījās pasākumā. 2015.gada 5.decembrī notika dziedātāja A.Kiviča solokoncerts. 2015.gada 31.decembrī tika organizēts Vecgada pasākums, kura laikā arī tika atļauta saziņa ar visiem ieslodzītajiem, kuri piedalījās pasākumā. 2016.gada 26.martā notika Evaņģēliskā Kristiešu draudzes „Zilais krusts" vīru vokālā ansambļa koncerts, kura laikā ansambļa dalībnieki – bijušie ieslodzītie, atkarīgie un bezpajumtnieki veica pārrunas ar ieslodzītajiem. 2016.gada 4.maijā notika Svētā Simeona un Svētās Annas pareizticīgo draudzes rīkots Lieldienu pasākums ar filmas demonstrēšanu, pēc pasākuma tika organizētas galda tenisa un novusa spēles. 2016.gada 19.jūnijā notika Svētā Simeona un Svētās Annas pareizticīgo draudzes Vasarsvētku dievkalpojums. 2016.gada 20.jūnijā tika organizētas sporta aktivitātes cietuma klubā – galda teniss un novuss. 2016.gada 1.martā, 15.martā, 29.martā, 19.aprīlī, 3.maijā un 31.maijā tika organizētas grupu nodarbības apcietinātajiem saskarsmes prasmju un iemaņu uzturēšanai – filmu demonstrējumi, diskusijas.

Jelgavas cietuma administrācija norāda, ka augstāk minēto koncertu ilgums ir 30-40 minūtes. Koncerta laikā ētisku apsvērumu dēļ sarunāšanās ir nepieļājīga, tomēr novērojumi liecina, ka ieslodzītie arī koncerta laikā savstarpēji komunicē. Pirms un pēc koncerta komunikācija ir atļauta.

No iepriekš minētā secināms, ka pieteicējam bija iespējams un viņš arī apmeklēja sabiedriskus pasākumus, kuros varēja kontaktēties ar pasākumu vadītājiem un citiem ieslodzītajiem.

[13.2] Izziņā norādīts, ka pieteicējs piedalījās visos cietumā organizētajos pasākumos, kuros ir aktīvs, komunikabls, iesaistās diskusijās, ievēro cietuma iekšējos noteikumus. Attieksmē pret cietuma darbiniekiem, amatpersonām, citiem ieslodzītajiem un kristīgo draudžu pārstāvjiem, kuri sniedz koncertus, ievēro vispārpieņemtās uzvedības normas (*lietas 59.lapa*).

Savukārt Jelgavas cietuma 2016.gada 22.novembra pieteicēja raksturojumā tiek norādīts, ka pieteicējam savstarpējās attiecības ar citiem ieslodzītiem ir labas, nepieļauj konfliktsituācijas. Pret administrācijas pārstāvjiem izturas korekti, ievēro vispārpieņemtās uzvedības normas. Pēc rakstura mierīgs, komunikabls, sabiedrisks, pašpārliecināts (*lietas 33.lapa*).

Lietā sniegtie pieteicēja raksturojumi neliecina, ka pieteicējs būtu ticis pakļauts ilgstošai fiziskai vai psiholoģiskai spīdzināšanai. Tāpat nav pierādījumu, ka sociālās izolācijas ietekmē, pieteicējs būtu meklējis palīdzību, vēršoties, piemēram, pie psihologa.

Pamatojoties uz minēto, tiesa atzīst, ka nav pierādīts pieteicēja apgalvojums, ka sociālās izolācijas rezultātā pieteicējam būtu radušās kādas negatīvas sekas, kā, piemēram, pasliktinājies psiholoģiskais stāvoklis.

[13.3] Pieteicējs apstrīdēšanas iesniegumā pārvaldei norādījis, ka pozitīvi novērtē ikdienas pastaigas, neizsakot nekādas pretenzijas pret pastaigu organizēšanas un norises kārtību. Līdz ar to pārvaldei bija pienākums izvērtēt tikai tos uzturēšanās apstākļus cietumā par kuriem iebildumus izteicis pieteicējs. Līdz ar to pieteikumā izteiktie iebildumi, ka Lēmums nesatur ziņas, cik bieži pieteicējs izmantoja iespēju doties pastaigā un cik bieži pieteicējs no pastaigas atteicās sliktā veselības stāvokļa un laika apstākļu dēļ, nav vērtējami.

[13.4] Saziņa ar ieslodzītajiem nav vienīgais veids, kā pieteicējam iespējams samazināt izolācijas radīto spriedzi. Piemēram, pieteicējs nav sūdzējies, ka viņš nevar iegūt viņam vēlamo informāciju.

Atbilstoši Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13.pantam pieteicējam ir tiesības gan sazināties ar personām ārpus izmeklēšanas cietuma sarakstoties, kā arī ne retāk kā reizi nedēļā izmantojot izmeklēšanas cietuma tālruni. Pieteicējam ir tiesības uz vismaz stundu ilgu tikšanos ar radiniekiem vai citām personām ne retāk kā reizi mēnesī, tikties ar aizstāvi vienatnē bez ierobežojuma, ievērojot izmeklēšanas cietuma dienas kārtību, abonēt preses izdevumus, kā arī izmantot izmeklēšanas cietuma bibliotēkas fondu.

No pieteicēja personīgā konta izdrukas par strīdus periodu konstatējams, ka pieteicējs saņem regulārus ikmēneša ienākumus, kurus izlieto rēķinu apmaksai par iztērēto elektroenerģiju tējkannas, televizora un spēļu konsoles darbības nodrošināšanai (*lietas 60.lapa*). Tādējādi pieteicējam ar televīzijas starpniecību ir iespēja iegūt ziņas par sabiedrībā notiekošo, kas apliecina, ka nepastāv pieteicēja izolācija, liedzot pieteicējam saņemt aktuālo informāciju.

Pieteicēja kartīte telefonu sarunu uzskaitei un kartīte satikšanos, pienesumu un sūtījumu uzskaitei, apliecina, ka pieteicējs uztur sociāli derīgas attiecības ar tuviniekiem māsu /pers. AI/ un sievu /pers. AJ/ (*lietas 141.-145.lapa*). Pieteicēja kartīte, kurā tiek veikta satikšanās, pienesumu un sūtījumu uzskaite, apliecina, ka pieteicējs uztur kontaktus arī ar citām personām (*lietas 144., 145.lapa*). Norādāms, ka tas, kādi un cik bieži ir šie kontakti, ir atkarīgs no paša pieteicēja.

Apstāklis, ka Apcietinājumā turēšanas kārtības likums neparedz notiesāto personu tiesības izmantot ilglaicīgu satikšanos, ir likumdevēja izšķiršanās. Izskatāmajā gadījumā pieteicējs nav norādījis uz apstākļiem, kādēļ viņam būtu nepieciešama ilgstoša satikšanās. Pieteicējs nav arī vērsies cietuma administrācijā ar lūgumu nodrošināt ilgstošu satikšanos. Atzīstams, ka pieteicēja iebildumi ir pārāk vispārīgi, kas neliecina par būtisku pieteicēja tiesību aizskārumu.

[14] Pieteicējs izteicis iebildumus, ka kamerā ierīkotais logs ir atverams uz cietuma korpusa gaiteni, tādējādi nav iespējama dabiskā ventilācija. Savukārt mākslīgā ventilācija darbojas nepilnu diennakti.

[14.1] Jelgavas cietuma 2016.gada 7.septembra izziņā Nr.8/9-3022 norādīts, ka kameras Nr./kamera/ loga izmērs ir 85 cm x 90 cm. Logs ir brīvi atverams no kameras puses. Tas iziet uz norobežojošo gaiteni. Norobežojošajā gaitenī dienas gaisma ieplūst caur 157 cm x 118 cm lielu PVC logu, kas stiklots ar caurspīdīgu stiklu un kurā ierīkota 157 cm x 45 cm liela vērtne. Dabīgā gaisa apmaiņa notiek caur kameras logu un norobežojošā gaiteņa logu. Pavisam gaitenī ir deviņi logi. Gaiteņa platums ir 170 cm. Gaiteņa logu vērtnes atver Uzraudzības daļas amatpersona pēc ieslodzīto lūguma (*lietas 55.lapa*).

Tātad, ņemot vērā cietuma korpusa plānojumu un konstruktīvos risinājumus, kameras logs ir vērsts uz gaiteni, kurš ir atverams. Savukārt norobežojošajā gaitenī esošajiem logiem ir atverama atsevišķa vērtne. Līdz ar to, lai arī pats kameras logs tieši neatrodas ēkas ārsienā, nav pamata secināt, ka gaitenī ieplūstošais svaigais gaiss nenonāk arī kamerā. Lietā nav strīda, ka gaiteņa loga vērtnes tiek atvērtas arī pēc personas lūguma. Pieteicējs lietā nav norādījis uz konkrētiem gadījumiem, kad, izjūtot nepieciešamību pēc svaiga gaisa, Uzraudzības daļas amatpersona būtu bijusi nesasniedzama, vai arī viņam tikusi atteikta gaiteņa loga vērtnes atvēršana.

Dzīvē gūtie novērojumi liecina, ka dzīvojamās telpās logs netiek turēts atvērts visu diennakti. Logs tiek atvērts vaļā periodiski, it sevišķi rudens, ziemas un pavasara laika periodos. Tātad gaisa apmaiņai ir jābūt regulārai, bet ne pastāvīgai, lai telpā būtu svaigs gaiss. Norādāms arī tas, ka apstāklis, vai telpā tiek nodrošināts pietiekams svaiga gaisa daudzums, vērtējams kontekstā ar mākslīgās ventilācijas esamību un tās darbības nodrošināšanu.

[14.2] Kamera Nr./kamera/ ir aprīkota ar mākslīgās pieplūdes/nosūces ventilācijas sistēmu. Atbilstoši Jelgavas cietuma priekšnieka 2013.gada 30.janvārī apstiprinātajam dokumentam „Ventilācijas sistēmas darbības grafiks" ventilācijas sistēma darbojas katru dienu no plkst.6.00 līdz plkst.22.00, bet pie gaisa temperatūras virs 24°C – visu diennakti (*lietas 56.lapa*). Savukārt atbilstoši Jelgavas cietuma priekšnieka 2016.gada 1.aprīlī apstiprinātajam dokumentam „Ventilācijas sistēmas darbības grafiks" ventilācijas sistēma darbojas katru dienu no plkst.0.00 līdz plkst.24.00 (*lietas 57.lapa*). Tātad pieteicēja iebildumi par mākslīgās ventilācijas darbību attiecināmi uz laika posmu no 2015.gada 14.jūlija līdz 2016.gada 31.martam.

Eiropas cietumu noteikumu 18.2.punktā noteikts, ka visās ēkās, kurās jādzīvo, jāstrādā vai jāpulcējas ieslodzītajiem, logi ir pietiekami lieli, lai ieslodzītie normālos apstākļos varētu lasīt vai strādāt dabiskā apgaismojumā un, ja vien ēkā nav atbilstošas gaisa kondicionēšanas sistēmas, lai pa tiem telpās varētu ieplūst svaigs gaiss.

Tātad šie noteikumi pieļauj, ka mākslīgā gaisa vēdināšana varētu nebūt arī vispār, ja to var pietiekami nodrošināt ar dabīgo ventilāciju. Jelgavas cietumā mākslīgā ventilācija nepārtraukti tiek darbināta katru dienu no plkst.6.00 līdz plkst.22.00, tātad diennakts aktīvajā laikā, kad apcietinātie veic savas ikdienas aktivitātes. Nakts laikā tiek nodrošināta papildus dabīgā ventilācija pēc apcietinātā lūguma. Tiesa šajos apstākļos nesaskata pieteicēja cilvēktiesību aizskārumu, jo tikai nakts laikā mākslīgā ventilācija tiek izslēgta, nodrošinot gaisa pieplūdi pa logu. Turklāt pieteicējs nav arī norādījis, ka viņa lūgums atvērt norobežojošā gaiteņa logu nakts laikā šajā lietā apskatāmajā periodā būtu atteikts.

Nenoliedzami pastarpināta dabīgā ventilācija nav pietiekama, bet nav arī pamata atzīt, ka tās nav vispār. Tā kā kamerā ir nodrošināta mākslīgā ventilācija un, lai arī minimāli, bet tomēr ir iespējama arī dabīgā ventilācija, nav pamata atzīt, ka kamerā attiecīgajā laika posmā nebija nodrošināta ventilācija. Pamatojoties uz minēto, nav saskatāma Jelgavas cietuma administrācijas prettiesiska faktiskā rīcība, nenodrošinot pieteicējam pietiekamu kameras ventilāciju.

[15] Lēmumā pārvalde atzinusi, ka kamerā Nr./kamera/, kurā strīdus periodā uzturējās pieteicējs, nebija nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums, vienlaikus pieteicējs nav norādījis, ka nepietiekams būtu arī mākslīgais apgaismojums. Atbilstoši pieteicēja prasījuma robežām, citus pārkāpumus pieteicēja kameru fiziskajos apstākļos tiesa nekonstatē.

No šā sprieduma [13.1]-[13.4] secināms, ka, lai arī pieteicējs bijis izvietots kamerā viens, pieteicēja absolūta izolācija nav saskatāma. Tiesas ieskatā dzīvojamā kamera, tās platības un aprīkojuma ziņā ir bijusi pietiekama pieteicēja ikdienas vajadzību apmierināšanai, izņemot jautājumā par dabisko apgaismojumu. Pieteicējam kamerā bijusi iespēja skatīties televīzijas pārraides. Tāpat pieteicējam bijusi iespēja apmeklēt kultūras, reliģiska un psiholoģiska rakstura pasākumus, kur bija nodrošināta iespēja tikties ar citiem ieslodzītajiem. Tādēļ nav saskatāms Konvencijas 3.panta un Satversmes 95.panta pārkāpums pret pieteicēju sociālās izolācijas kontekstā.

Pamatojoties uz minēto, tiesa atzīst, ka pieteicēja nošķiršana no citiem ieslodzītajiem laikā no 2015.gada 14.jūlija līdz 2016.gada 14.jūlijam nav sasniegusi to bardzības līmeni, kas būtu uzskatāma par cietsirdīgu apiešanos. Pieteicēja vienpersoniska izmitināšana ir attaisnojama ar drošības apsvērumiem.

[16] Pieteicējs norādījis, ka dzīvojamā korpusa Nr.4 dušas telpas ir bijušas neapmierinošā tehniskā un sanitārā stāvoklī. Proti, cietuma administrācija nenodrošināja mazgāšanos tādos apstākļos, kas neaizskar pieteicēja cieņu.

[16.1] Lēmumā norādīts, ka Jelgavas cietuma dzīvojamā korpusa Nr.4 pirmajā stāvā ir izveidotas četras dušu telpas, kuras laika posmā no 2015.gada 14.jūlija līdz 2015.gada 31.jūlijam bija sliktā tehniskā stāvoklī, bet apmierinošā sanitārajā stāvoklī. Dušas telpu griestu stāvoklis pirms remonta bija neapmierinošs, vietām nobiris apmetums. Tomēr griestu tehniskais stāvoklis nebija bīstams cilvēka dzīvībai vai veselībai, jo bīstamā apmetuma daļa bija nodauzīta un griestu apmetuma stāvoklis tika regulāri kontrolēts no Jelgavas cietuma administrācijas puses. Dušas telpu sienu un grīdas stāvoklis bija apmierinošā stāvoklī. Telpas bija sausas, apsildāmas. Dušu priekštelpās bija uzstādīti pakaramie un soli, kurus ieslodzītie varēja izmantot, lai noģērbtos. Katrā mazgāšanās telpā bija uzstādīti četri dušas jaucējkrāni. Pie katras dušas jaucējkrāna uz grīdas bija novietoti koka paliktņi (restes).

Tādējādi pārvalde nenoliedz pieteicēja minēto faktu par dušas telpu neapmierinošo griestu stāvokli – vietām nobiris apmetums. Vienlaikus atzīstams, ka lietā nav izšķirošas nozīmes pieteicēja minētajam, ka pieteicējam ir zināmi trīs gadījumi, kad ieslodzītajiem atrodoties dušā, ir uzkrituši griestu apmetuma gabali. Apstāklis, ka kādam no ieslodzītajiem dušas apmeklējuma laikā no griestiem uzkritis apmetums, neviedo pieteicēja cilvēktiesību aizskārumu. Apsekojuma laikā secināts, ka griestu stāvoklis nav bīstams cilvēka dzīvībai vai veselībai, jo bīstamā apmetuma daļa ir nodauzīta, un griestu apmetuma stāvoklis tiek regulāri kontrolēts no cietuma administrācijas puses.

Tiesas ieskatā, atrašanās tādās telpās, kuras nav kosmētiski uzlabotas, iespējams, ir nomācoša un nepatīkama, taču to nevar vērtēt kā cilvēktiesību pārkāpumu.

[16.2] Tiesību normas neregulē higiēnas prasības tieši ieslodzījuma vietās esošām dušām. Jelgavas cietuma Uzraudzības daļas 2016.gada 8.septembra izziņā Nr.1/5-10565 norādīts, ka dušas telpas tiek izmantotas divas reizes nedēļā. Tās tiek uzkoptas ne retāk kā divas reizes nedēļā dienas beigās, kad visas ieslodzītās personas ir apmeklējušas dušas telpu (*lietas 180.lapa*). Jelgavas cietuma Nodrošinājuma inženiertehniskās daļas 2016.gada 14.septembrī izsniegtā izziņa apliecina dušas telpu uzkopšanai iegādātos un izmantotos mazgāšanas līdzekļus (*lietas 164.-179.lapa*).

Veselības inspekcijas 2016.gada 17.februāra vēstulē Nr.13-1/1751/1353 norādīts, ka Veselības inspekcijas darbinieki Jelgavas cietuma 4.korpusa dušas telpu pārbaudi veica 2014.gada 5.septembrī, sastādot kontroles aktu Nr.00358614. Veselības inspekcijas darbiniekiem paskaidrots, ka dušas telpu tīrīšana notiek dušas apmeklējuma dienas beigās pēc mazgāšanās, pielietojot līdzekļus *Skudra*, *Tyran*, *AGD EWOL Professional*. Tā kā dušas telpas tiek uzkoptas katras mazgāšanās dienas beigās ar šiem līdzekļiem, kam ir antibakteriālas īpašības, uzskatāms, ka dušas telpas tiek uzkoptas ar atbilstošiem līdzekļiem un pietiekami bieži (*lietas 156.-158., 161.lapa*).

Atkārtotu pārbaudi Veselības inspekcija veikusi 2015.gada 18.jūnijā, sastādot kontroles aktu Nr.00313915. Veselības inspekcijas darbiniekiem paskaidrots, ka dušas telpas tiek uzkoptas katras pirts dienas beigās. Pārbaudes brīdī konstatēts, ka visos korpusos dušu telpas ir izīrītas un ir tīras (*lietas 162., 163.lapa*).

Tiesas ieskatā, ar Jelgavas cietuma administrācijas un Veselības inspekcijas veiktajām pārbaudēm apstiprinās, ka dušas telpas tiek uzkoptas pietiekami bieži un ar atbilstošiem līdzekļiem. Tā kā dušas telpas, kurās atļauts mazgāties pieteicējam, vispār tiek izmantotas tikai divas reizes nedēļā, un pēc to izmantošanas arī tiek uzkoptas, vai uzkoptas pirms nākamās dušas telpu lietošanas, tiesa atzīst, ka šāds telpu uzkopšanas biežums ir atbilstošs sanitārajām normām un nevar aizskart pieteicēja tiesības uz veselību.

Pamatojoties uz minēto, tiesa atzīst, ka nav konstatējama Jelgavas cietuma administrācijas prettiesiska faktiskā rīcība, nenodrošinot pieteicējam iespēju mazgāties dušas telpās, kuras ir labā tehniskā un sanitārā stāvoklī.

[17] Pieteicējs uzskata, ka strīdus periodā, pieteicējam netika nodrošināts pilnvērtīgs un veselības stāvoklim atbilstošs uzturs.

[17.1] Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 19.panta otrā daļa noteic, ka apcietinātais trīs reizes dienā saņem siltu ēdienu, kas nodrošina organisma dzīvības funkciju normālu norisi, kā arī dzeramo ūdeni jebkurā laikā. Atbilstoši minētā likuma panta pirmajai daļai apcietinātā uztura un sadzīves vajadzību materiālā nodrošinājuma normas nosaka Ministru kabinets. Noteikumi Nr.1022 nosaka uztura normas apcietinātajiem.

Atbilstoši Jelgavas cietuma Nodrošinājuma un inženiertehniskās daļas sniegtajai izziņai pieteicējam Jelgavas cietumā no 2015.gada 14.jūlija līdz 2016.gada februārim bija noteikta uztura norma Nr.3, bet no 2016.gada februāra līdz 2016.gada jūlijam uztura norma Nr.1 (*lietas 136.lapa*). Lietā nav strīda, ka uztura normas noteiktas atbilstoši pieteicēja veselības stāvoklim saskaņā ar noteikumos Nr.1022 izvirzītajām prasībām. Pārvalde Lēmumā sniegusi arī izvērstu skaidrojumu, kā uztura normas tiek noteiktas, ņemot vērā katram gadalaikam raksturīgos produktus. Tādējādi nodrošinot lielāku

produktu un no tiem saņemto uzturvielu daudzveidību.

[17.2] Latvijas Republikas Satversmes tiesa nosprieda atzīt noteikumu Nr.1022 1.pielikumā ietverto dienas uztura pamatnormu par neatbilstošu Satversmes 111.pantam un spēku zaudējušu no 2010.gada 1.jūnija (*sk. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010.gada 9.marta spriedumu lietā Nr.2009-69-03*).

Atbilstoši pārvaldes paskaidrotajam, tika veiktas darbības, lai izdarītu nepieciešamās izmaiņas noteikumu Nr.1022 1.pielikumā, proti, lai tajā ietvertā uztura pamatnorma būtu atbilstoša Satversmes 111.pantam. Ievērojot tiesas procesā pieaicināto uztura un veselības speciālistu ieteikumus, noteikumos Nr.1022 ieslodzītajiem noteiktās dienas uztura normas tika pārstrādātas, lai nodrošinātu ieslodzīto atbilstošu ēdināšanu, ievērojot organisma un veselības stāvokļa vajadzības. Grozījumu projekta izstrādē piedalījās arī Veselības ministrijas pārstāvji. Saskaņā ar Ministru kabineta 2010.gada 25.maija noteikumiem Nr.483 „Grozījums Ministru kabineta 2006.gada 19.decembra noteikumos Nr.1022 „Noteikumi par ieslodzīto personu uztura un sadzīves vajadzību materiālā nodrošinājuma normām"" 1.pielikums tika izteikts jaunā redakcijā. Veiktie grozījumi stājās spēkā 2010.gada 18.jūnijā.

Veselības ministrija 2011.gada 23.augusta atbildes vēstulē Nr.01-18.14/340 pārvaldei norādījusi, ka ir iepazinusies ar izstrādātajām vienotajām ēdienkartēm ieslodzījuma vietām. Veselības ministrija vēstulē atzinīgi novērtē ēdienkaršu sezonalitāti un dažādību (*lietas 98.lapa*).

Šādā kontekstā pieteicēja iebildumi, ka noteiktās uztura normas ir pirms ēdiena pagatavošanas, proti, ņemot vērā kaulus, ādas, mizas un citas cilvēkam neēdamas produktu daļas, ir pārāk vispārīgi. Pieteicējs nav atsaucies uz konkrētu gadījumu, norādot produktu, vai pagatavotā ēdiena veidu, kad tas būtu nepilnvērtīgs vai nepietiekams. Lietā nav pierādījumu, ka pieteicējs nekavējoties savus iebildumus būtu izteicis Jelgavas cietuma administrācijai.

[17.3] Apcietinātajām personām ir iespēja savu ēdienkarti papildināt papildus iegādājoties pārtikas produktus arī cietuma veikalā. Tādējādi personīgi rūpējoties par savu uzturu, lai tas būtu pilnvērtīgs un veselības stāvoklim atbilstošs.

Pieteicējs sākotnēji izteicis iebildumus, ka Jelgavas cietuma veikalā nopērkamie pārtikas produkti (kūpinājumi, marinēti un konservēti produkti un citi produkti ar paaugstinātu sāls daudzumu) neatbilst vispārpieņemtam uzskatam par veselīgiem produktiem.

Atbilstoši Jelgavas cietuma Resocializācijas daļas izziņā sniegtajai informācijai, cietuma veikalā visu gadu var iegādāties svaigus dārzeņus un augļus (sortimentu ietekmē sezona), kā arī piena produktus un citus produktus, kas nav marinēti un konservēti (*lietas 64.lapa*). Veikals sagatavo cenu lapu, kas tiek izsniegta katru mēnesi vai pēc pieprasījuma (*lietas 65.-76.lapa*). Tāpat pastāv iespēja vērsties ar iesniegumu pie cietuma administrācijas un ar cietuma priekšnieka atļauju iegādāties produktus, kuri nav minēti cenu lapā.

Nenoliedzami atzīstams, ka izmantot tiesības iepirkties cietuma veikalā var tikai tad, ja notiesātās personas personīgajā kontā ir tam nepieciešamie naudas līdzekļi. No pieteicēja konta apgrozījuma strīdus periodā redzams, ka pieteicējam bija pietiekami naudas līdzekļi un viņš tos regulāri tērējis iepērkoties cietuma veikalā (*lietas 60.lapa*). Pieteicējs iespēju iepirkties cietuma veikalā izmantojis 43 reizes.

Pieteicēja pieteikumā izteiktā vēlme saņemt veselīgu uzturu un vienlaikus izteiktās bažas par Jelgavas cietuma administrācijas spēju to nodrošināt, nonāk tiešā pretrunā ar paša pieteicēja rīcību. Proti, no 43 pirkumiem strīdus periodā, 30 pirkumos, saskaņā ar kases čekiem, pieteicējs iegādājies kūpinājumus, marinētus un konservētus produktus, tostarp dažādus cūkgaļas un vistas gaļas kūpinājumus, puszāvētas mednieku desiņas un zivju konservus. Tāpat pieteicējs iegādājies arī tabakas izstrādājumus (*lietas 77.-92.lapa*).

Šādos apstākļos īpaša nozīme vairs nav piešķirama pieteikumā izteiktajiem iebildumiem par dienas uztura normā noteikto sāls daudzumu, par piena un augu maisījumu attiecībām produktu sastāvā un cietuma veikalā nopērkamajiem putraimiem, kuriem pieteicēja ieskatā ir zema uzturvērtība. Šo pēdējo argumentu, sniegtajos paskaidrojumos ir attaisnojusi pārvalde, norādot, ka atbilstoši Latvijas Lauksaimniecības universitātes Pārtikas tehnoloģijas fakultātes asociētās profesores D.Kunkulbergas paustajam novērtējumam, vērtīgo vielu daudzums ātri vārāmās un pilngraudu auzu pārslās ir identisks (*http://veselam.la.lv/2017/09/30/vai-atras-putras-ir-veseligas/*).

Balstoties uz iepriekš minēto, tiesa nekonstatē, ka Jelgavas cietuma administrācija pieteicējam nebūtu nodrošinājusi pietiekamu, pilnvērtīgu un veselības stāvoklim atbilstošu uzturu.

[18] Pieteicējs uzskata, ka atrodoties Jelgavas cietumā un Latvijas Cietumu slimnīcā nav saņēmis atbilstošu veselības aprūpi.

[18.1] Saskaņā ar Pacientu tiesību likuma 5.panta pirmo daļu katrai personai Ārstniecības likumā noteiktajā kārtībā ir tiesības saņemt veselības stāvoklim atbilstošu ārstniecību; panta otrā daļa cita starp paredz, ka pacientam ir tiesības uz kvalitatīvu un kvalificētu ārstniecību neatkarīgi no viņa slimības rakstura un smaguma. Ja persona nav apmierināta ar ārstēšanas kvalitāti, likuma 18.pants paredz tiesību aizsardzības iespējas. Saskaņā ar 18.panta pirmo daļu persona var izmantot visus likumos paredzētos tiesību aizsardzības mehānismus, tai skaitā vērsties tiesā likumā noteiktajā kārtībā; panta otrā daļa noteic, ja tiesību vai interešu aizstāvēšana notiek administratīvā procesa ietvaros, attiecīgos administratīvos aktus un faktisko rīcību, ja šajā likumā nav noteikts citādi, var apstrīdēt Veselības inspekcijā. Veselības inspekcijas lēmumu var pārsūdzēt tiesā. Savukārt atbilstoši 18.panta trešajai daļai persona normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā ne vēlāk kā divu gadu laikā no tiesību vai interešu aizskāruma dienas ir tiesīga iesniegt sūdzību Veselības inspekcijā normatīvajos aktos noteikto un nepieciešamo darbību veikšanai. Atbilde uz sūdzību sniedzama Iesniegumu likumā noteiktajā termiņā vai – gadījumā, ja tiek uzsākts administratīvais process, – vienlaikus ar lēmuma pieņemšanu šajā procesā.

No iepriekš minētajām likuma normām izriet, ka jebkurai personai, ir tiesības izteikt iebildumus par saņemto ārstēšanu, tostarp ieslodzījumā esošai personai par veselības aprūpes kvalitāti, kas sniegta izmeklēšanas cietumos vai brīvības atņemšanas iestādēs. Kompetentā iestāde ārstniecības strīdu risināšanai ir Veselības inspekcija.

Pieteicējs pieteikumā norāda, ka 2015.gada 15.maijā pieteicējam laboratoriski tika apstiprināta vīrushepatīta C infekcija. Pieteicējs paskaidro, ka no Lēmumā iekļautā un pieteicējam nozīmēto medikamentu saraksta, pieteicējs saņēma bezrecepšu medikamentus simptomu novēršanai, proti, notika simptomu mazināšana, nemeklējot cēloņus. Konstatējot pieteicējam vīrushepatīta C infekciju, turpmākas diagnozes apstiprināšana nenotika savlaicīgi. Atrodoties Latvijas Cietumu slimnīcā laika posmā no 2015.gada 29.jūlija līdz 2015.gada 28.augustam, pieteicējs nesaņēma hepatologa konsultāciju, arī atkārtotajā stacionārajā epizodē no 2016.gada 11.janvāra līdz 2016.gada 19.februārim, pieteicējam hepatologs nebija pieejams, lai gan medicīniskajā dokumentācijā tika norādīta iespējama diagnoze aknu ciroze.

Tiesa konstatē, ka minētie iebildumi attiecināmi uz pieteicējam sniegtās veselības aprūpes kvalitāti. Pārvalde Lēmumā norādījusi, ka minētie apstākļi vērtēti pārvaldes 2015.gada 14.augusta lēmumā Nr.1/8-O/3033 (*lietas 48.-54.lapa*). Pieteicējs šo lēmumu ir pārsūdzējis tiesā. Atbilstoši Tiesu informācijas sistēmā pieejamai informācijai Administratīvā rajona tiesa 2017.gada 1.decembrī lietā Nr.A420308815 taisījusi spriedumu. Lietā vērtēts Jelgavas cietuma administrācijas faktiskās rīcības tiesiskums, laika posmā no 2014.gada 13.jūlija līdz 2015.gada 13.jūlijam, nodrošinot pieteicējam atbilstošu veselības aprūpi. Tāpat lietā vērtēts Veselības inspekcijas faktiskās rīcības tiesiskums, izvērtējot pieteicējam sniegtās veselības aprūpes pakalpojuma kvalitāti.

No sprieduma motīvu daļas konstatējams, ka, pamatojoties uz pieteicēja iesniegtajiem iesniegumiem, Veselības inspekcija veikusi pieteicējam sniegtās veselības aprūpes izvērtējumu Jelgavas cietuma medicīnas daļā un Latvijas Cietumu slimnīcā par laika posmu no 2013.gada augusta līdz 2015.gada augustam, sastādot atzinumu. Tāpat tiesa pieņēmusi lēmumu par ekspertīzes noteikšanu lietā un uzdošanu to veikt infektoloģei, hepatoloģei dr. /pers. M/. Lietā attiecīgi sniegts eksperta atzinums, kurā vērtēti apstākļi, kādos pieteicējam noteikta diagnoze un vērtēta veiktā ārstēšana pēc

diagnozes noteikšanas.

Šādos apstākļos tiesai nav pamata vērtēt, vai, atrodoties Jelgavas cietumā un Latvijas Cietumu slimnīcā, pieteicējs saņēmis atbilstošu veselības aprūpi.

[18.2] Pieteicējs norāda, ka 2016.gada 10.maijā saņēma speciālista – hepataloga konsultāciju ārpus ieslodzījuma vietas. Konsultācijas laikā tika izrakstīti medikamenti – *HEPA-MERZ* un *URSOFALK* (*lietas 36.lapa*). Jelgavas cietums nav nodrošinājis izrakstīto medikamentu iegādi un saņemšanu.

Ministru kabineta 2015.gada 2.jūnija noteikumu Nr.276 „Apcietināto un notiesāto personu veselības aprūpes īstenošanas kārtība" 2.4.punkts nosaka, ka ieslodzītais bez maksas saņem efektīvākās un izmaksu ziņā lētākās zāles, kuras izrakstījusi ieslodzījuma vietas ārstniecības persona. Secināms, ka cietuma administrācijai nav pienākuma bez maksas nodrošināt ieslodzīto ar zālēm, kuras izrakstījusi ārstniecības persona, ārpus ieslodzījuma vietas.

Izskatāmajā gadījumā zāles pieteicējam izrakstījusi ārstniecības persona, kura praktizē ārpus ieslodzījuma vietas. Līdz ar to ieslodzījuma vietai nav pienākuma izrakstītās zāles apmaksāt. Norādāms, ka pieteicējam izskaidrota šī strīdus situācija Jelgavas cietuma 2016.gada 9.jūnija vēstulē Nr.8/7-1845 (*lietas 34.lapa*).

[19] Pieteicējs iesniedzis prasījumu par morālā kaitējuma 28 457,44 *euro* atlīdzinājumu.

Morālā kaitējuma atlīdzinājumam ir jāatbilst nodarītajam kaitējumam. Tādējādi, jo nopietnāks kaitējums, jo ievērojamākam jābūt atlīdzinājumam. Tas attiecas gan uz Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 14.pantā noteiktā atlīdzinājuma veida izvēli (iestādes atvainošanās vai atlīdzinājums naudā), gan atlīdzinājuma apmēru, ja izvēlēts atlīdzinājums naudā (*sk. Augstākās tiesas 2010.gada 16.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-104/2010 (A42466905) 13.punktu*).

Pārvalde Lēmumā atzinusi par prettiesisku Jelgavas cietuma administrācijas faktisko rīcību, ievietojot pieteicēju Jelgavas cietuma kamerā Nr./kamera/ laika posmā no 2015.gada 14.jūlija līdz 2015.gada 29.jūlijam, laika posmā no 2015.gada 28.augusta līdz 2015.gada 14.septembrim, laika posmā no 2015.gada 28.septembra līdz 2015.gada 19.oktobrim, laika posmā no 2015.gada 4.novembra līdz 2015.gada 16.novembrim, laika posmā no 2015.gada 2.decembra līdz 2016.gada 11.janvārim, laika posmā no 2016.gada 19.februāra līdz 2016.gada 14.jūlijam, kur nebija nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums, kā atlīdzinājumu nosakot rakstveida atvainošanos. Pieteicēja ieskatā šāds atlīdzinājums nav pietiekams un tas nosakāms naudā. Tiesa tam nepiekrīt turpmāk minēto apsvērumu dēļ.

[19.1] Tiesa ņem vērā, ka situācija, kāpēc pieteicējs atradās kamerā Nr./kamera/, kurā nebija nodrošināts pietiekams dabiskais apgaismojums, kā to pamatoti norāda pārvalde, saistīta ar Jelgavas cietuma telpu plānojumu, nevis apzinātu Jelgavas cietuma administrācijas rīcību, proti, nav pamata atzīt, ka pieteicējam ar nolūku tika radīti nelabvēlīgi apstākļi. Līdz ar to nav konstatējams Jelgavas cietuma administrācijas nodoms pazemot pieteicēju vai speciāli viņam radīt cietsirdīgus apstākļus.

Tiesa pievienojas pārvaldes Lēmumā norādītajam, ka konkrētajā gadījumā ir konstatējama arī pieteicēja līdzatbildība, proti, pieteicējs laika posmā, kamēr viņš atradās šajā kamerā, par dabiskā apgaismojuma nepietiekamību nav sūdzējies. Tiesas ieskatā pieteicējam bija pienākums nekavējoties ziņot Jelgavas cietuma administrācijai par nepietiekamu dabisko apgaismojumu, ja pieteicējam tas radīja diskomfortu vai šķita apgrūtinoši, ko pieteicējs nav darījis. No lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs Jelgavas cietuma kamerā Nr./kamera/ atradies no 2014.gada 27.novembra, tātad jau tad viņam bija zināmi uzturēšanās apstākļi minētajā kamerā, taču pieteicējs neinformēja cietuma administrāciju par savu tiesību aizskārumu. Pieteicējs pārvaldē ar iesniegumu vērsās tikai 2016.gada 14.jūlijā, proti, aptuveni pēc gada un septiņiem mēnešiem.

Morālais kaitējums izpaužas kā konkrētas personas subjektīvi pārdzīvojumi, tādējādi var piekrist pārvaldes viedoklim, ka šāda pieteicēja rīcība konkrētajā gadījumā apliecina viņa subjektīvo attieksmi pret tiesību aizskāruma nozīmīgumu. Pieteicējs neinformēja cietuma administrāciju par nekomfortablajiem apstākļiem, līdz ar to liedzot iespēju cietuma administrācijai tos konstatēt un novērst.

Tādējādi secināms, ka pieteicējs, atrodoties kamerā Nr./kamera/ strīdus laika periodā, nav izjutis tik lielu diskomfortu nepietiekama dabiskā apgaismojuma dēļ, lai par to sūdzētos cietuma administrācijai. Ne apstrīdēšanas iesniegumā, ne pieteikumā tiesai pieteicējs nenorāda nevienu konkrētu, pamatotu apstākli, kas izskaidrotu pieteicēja rīcību (sūdzības iesniegšanu aptuveni pēc gada un septiņiem mēnešiem no tiesību aizskāruma brīža). Tiesas ieskatā minētais apstāklis netieši norāda uz to, ka nepietiekams dabiskais apgaismojums neradīja pieteicējam ievērojamas ciešanas. Turklāt jāņem vērā, ka dabiskā apgaismojuma trūkums tika kompensēts ar pietiekamu mākslīgo apgaismojumu, tādējādi neliedzot pieteicējam iespēju lasīt un rakstīt.

Tāpat ņemams vērā, ka pārvalde pārkāpumu ir atzinusi un Jelgavas cietuma administrācija ir atvainojusies pieteicējam par prettiesisko rīcību.

[19.2] Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka ir ļoti būtiski ieslodzītajiem kamerās nodrošināt neierobežotu un pietiekamu dabisko apgaismojumu un svaigu gaisu. Piemēram, metāla slēģi vai citas konstrukcijas, kas rada nepietiekamu pieeju dabīgajam apgaismojumam un svaigam gaisam, rada labvēlīgus apstākļus slimību, īpaši tuberkulozes, izplatībai. Ja netiek konstatēta pārapdzīvotība vai ventilācijas un mākslīgā apgaismojuma trūkums, tad dabīgā apgaismojuma nepietiekamība pati par sevi nesasniedz minimālo bardzības līmeni, lai konstatētu spīdzināšanas un cietsirdīgas vai pazemojošas izturēšanās aizlieguma pārkāpumu. Tomēr, ja ieslodzītie atrodas pārapdzīvotības apstākļos, tad dabiskā apgaismojuma un svaiga gaisa nepietiekamība sakarā ar metāla slēģiem var būtiski pasliktināt ieslodzīto stāvokli un likt nopietni nosliekties uz pārkāpuma konstatēšanu *(sk. 2012.gada 10.janvāra sprieduma lietā Ananyev pret Krieviju, 153.-155.punktu)*.

Tā kā izskatāmajā lietā nav konstatējami citi apstākļi, kas liecinātu par pieteicēja tiesību būtisku aizskārumu, līdz ar to dabiskā apgaismojuma nepietiekamība vien nesasniedz minimālo bardzības līmeni, lai konstatētu spīdzināšanas un cietsirdīgas vai pazemojošas izturēšanās aizlieguma pārkāpumu, secīgi tā nevarēja radīt būtisku pieteicēja cilvēktiesību aizskārumu, kas būtu atlīdzināms naudas izteiksmē.

[20] Balstoties uz iepriekš minēto, pieteicēja prasījums par morālā kaitējuma 28 457,44 *euro* atlīdzinājumu, nav pamatots.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 289.-291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

Noraidīt pilnībā /pers. A/ pieteikumu par Jelgavas cietuma administrācija rīcības laika posmā no 2015.gada 14.jūlija līdz 2015.gada 29.jūlijam, no 2015.gada 28.augusta līdz 2015.gada 14.septembrim, no 2015.gada 28.septembra līdz 2015.gada 19.oktobrim, no 2015.gada 4.novembra līdz 2015.gada 16.novembrim, no 2015.gada 2.decembra līdz 2016.gada 11.janvārim, no 2016.gada 19.februāra līdz 2016.gada 14.jūlijam, ievietojot pieteicēju Jelgavas cietuma kamerā Nr./kamera/ cilvēka cieņai neatbilstošos apstākļos – nenodrošinot pietiekamu ventilāciju, nenodrošinot pietiekamu dzīvojamo platību; nenodrošinot pietiekamas ārpus kameras nodarbības; nenodrošinot atbilstošu uzturu; laika posmā no 2015.gada 14.jūlija līdz 2015.gada 29.jūlijam nenodrošinot atbilstošu dušas telpu stāvokli; laika posmā no 2015.gada 14.jūlija līdz 2016.gada 14.jūlijam nenodrošinot atbilstošu veselības aprūpi Jelgavas cietumā un Latvijas Cietumu slimnīcā atzīšanu par prettiesisku un morālā kaitējuma 28 457,44 *euro* atlīdzinājumu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Jelgavas tiesu namā.

Tiesnesis M.Birkmanis